

Jesús Tté Buaë Kit San Marcos tö Marcos

Yi tö yëkkuö i' kit e' kiè Marcos. Ñies ie' kiè Juan Marcos. Ie' kè dör Jesús ttekölpa tsá dabom eyök k_i bö_l e'pa eköl. Erë wele tö ibikeitsè tö ie' dör Pedro klé. E' kuek_i pë' taië tö ibikeitsè tö Pedro tö ie' kime' yëkkuö i' shtök. Ñies ie'pa ibikeitsè tö Marcos bak senuk Jerusalén, e' kuek_i ì o' Jesús tö ena ì yë'itö e' ane buaë ie' éna.

Jesús dör Skéköl alá e' dë'bitu ká i' k_i e' tö íyi buaë o' taië sulitane a ie'pa wörki. E' kit Marcos tö yëkkuö i' k_i. Ie' k_i ikiane tö sulitane wá ijcherwá. Ñies wes Jesús weine taië ena iwötënewá krus mik e' paké ie' tö taië. Jesús weine taië ena idu'wá, e' ukuök_i ishkenekane, e' kuek_i idiché ta' taië tkòka se' bolök Satanás tsáta. I' ñe ta' kekraë ie' tso' se' kimoie, e' kiane Marcos k_i tö se' wá ijcher. E' kuek_i ie' tö yëkkuö i' kit.

Marcos i' tté tso' kitule Hechos 12.12,25; 13.5,13; 15.36-39 ena 2 Timoteo 4.11 e' k_i. Eré kè s'wá ijcher yësyësé tö mik ie' tö yëkkuö i' kit, erë se' taië tö ibikeitsè tö ikititö Jesús kune' e' k_i duas de dabom skeyök (50) ena dabom kuryök (70) e' shü ulat.

Juan s'wöskuök tö s'patté

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ Jesucristo dör Skéköl Alá, e' tté buaë dör i' es.

² Ká íaiäé Skéköl tteköl kiè Isaías e' tö ikitat yëkkuö k_i, e' ichè i' es:
Skéköl tö ichè: “Ye' tso'tke ye' tté pakökwak patkök be' yök_i kewe, be' ñalé yuök.*

* 1:2 Malaquías 3.1

³ Ká sir poë wé kè yi serku' ee ie' ttöraë aneule:
 'A' er mane'ú Skëköl datse e' yöki,
 e' dör wes ñala yuèsö yësyësë ie' yöki es.' †
 Es Isaías tö iyë'at.

⁴ Es Juan S'wöskuökwak tso' ká sir poë wé kè yi serku'
 ee, e' tö s'pattémi i' es: "A' er mane'ú Skëköl a as a' nuì
 olo'yòitö a' kī tā a' e' wöskuólor iwà kkachoie." ⁵ Jerusalén
 wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa kōs dōke ie' ttōke
 e' ttsök. Ie'pa e' wamblò sulu kōs e' chekekarakitō tā Juan
 tö iwöskuekelor di' kiè Jordán e' a.

⁶ Juan datsi' yöule kameio köyök wa; ikipamo yöule
 iyiwak kkuölit wa. Ie' chkè dör ditski ena bulali. ⁷ Ttè
 pakeke ie' tö ie'pa a i' es: "Ye' itōki idatse eköl, e' dör
 kékëpa taië ye' tsata, e' kuëki ie' klökkuö kicha è kè
 wötsënanuk ye' siarla e' a. ⁸ Ye' tö a' wöskueke di' a, erë
 ie' tö a' ierawa Wiköl Batse'r a."

Juan tö Jesús wöskué

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ E' kéwö ska' tā Jesús e' yéttsa Nazaret atë Galilea ee, e'
 de Jordán tā ee Juan tö ie' wöskué. ¹⁰ Mik ie' wösune e' e'
 duékane di' a, e' wöshā tā ie' isué tö ká jai kköbunane tā
 Skëköl Wiköl bitë ie' kī nuböl sù. ¹¹ Eta ttò ttsëne datse ká
 jai a, e' tö ichè: "Be' dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' wër
 ye' wa buaë shütë."

Satanás tö Jesús erkiöwé ì sulu wamblök

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² E' ukuöki tā Skëköl Wiköl tö Jesús ké shkökmi ká sir
 poë wé kè yi serku' ee. ¹³ Ee iyiwak sulusi tso' taië. Ee
 ie' sené ká dabom tkëyök (40), e' dalewa Satanás tö ie'
 erkiöwé ì sulu wamblök. Skëköl biyöchökwakpa tö ie'
 kímé.

† 1:3 Isaías 40.3

Jesús tō ie' kanè wawémitke Galilea

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹⁴ Juan klö'wéwarakitö wötéwā s' wōto wé a, e' ukuöki tā Jesús míā Galilea Skéköl ttè buaë e' pakök. ¹⁵ Ie' s'patteke i' es: “Î blúie Skéköl tso' e' kékō dewatke tsinet. E' kueki a' er mane'ú ie' a tā ie' ttè buaë e' klö'ú.”

Jesús tō nima klö'ukwakpa dōkq tkël e'pa kié

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Mik Jesús shkōrami batsōri kiè Galilea e' kkōmik, etā wēpa bōl suéitō. E'pa dōr Simón ena iël Andrés. Ie'pa dōr nima klö'ukwakpa. Ie'pa tso' ikla' uyök batsōri a nima klö'woie.

¹⁷ Jesús tō ie'pa a iché:

—A' shkó ye' tā. A' yueraëyō s'ditsō klö'uk ye' a ye' ttökataie.

¹⁸ E' bet tā ie'pa tō ikla' tuléat tā míyal ie' tā.

¹⁹ E' wí'kie Jesús tō Santiago ena iël kiè Juan e'pa sué. Ie'pa dōr Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanò a ikla' wöyuök.

²⁰ E' wōshā tā Jesús tō ikiémirak e' tā. Etā ie'pa tō iyé méat ikanè mésopa tā kanò shuā tā imíyal Jesús tā.

Jesús tō aknama trè'wéshkar wēm eköl a

(Lucas 4.31-37)

²¹ Ie'pa demi ká kiè Cafarnaúm ee. Eno diwō a Jesús tkawā judiowak ñi dapa'wō wé a tā ie' tō s'wōbla'wémitke.

²² Ie' tō s'wōbla'weke ttè moki diché tā' taië ese wa. E' kè dōr wēs s'wōbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō s'wōbla'weke es. E' kueki e' tō wēpa tso' ittök e'pa tkiwéwā. ²³ Etā ee wēm eköl tso' e' a wimblu sulusi tso' e' tō iché aneule:

²⁴ —A Jesús Nazaret wak, ¿iie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitu sa' eukwa? Ye' wā be' suule. Ye' wā ijcher tō be' dōr yi dōr batse'r patkë'bitū Skéköl tō e'.

²⁵ Jesús tō wimblu e' uñé:

—jBe' siwa'blówa, be' e' yóttsa wëm se a!

²⁶ Wimblu sulusi tö wëm siwa' éwa ta ianeka taië ta ie' yéttsa ia. ²⁷ Sulitane tkinewa iweblök ta ini chakerak:

—¿Wí dör i? ¡Ie' s'wöbla'weke ttè pa'ali wa ena diché wa dò wimblupa sulusi kéitö e' yöktsa ta ittò iutérakitö ekkè!

²⁸ E' bet ta ie' tté buneka Galilea kos a.

Jesús tö Simón yàk bua'wéne

(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Mik ie'pa e' yélur ñi dapa'wo wé a ta Jesús mía Simón ena Andrés e'pa u a. Santiago ena Juan mí ie' ta. ³⁰ Ee Simón yàk me'r ka' ki kiri'weke duè dalölö tö, e' ché ie'pa tö Jesús a. ³¹ Eta ie' e' skéwa ta iklö'wéitö iulà a ta ikimé e' tköksér. E' bet ta duè dalölö ie' éwa ta ie' e' kéka ilè yulök ie'pa a ñè.

Jesús tö taië s'kirirke esepa bua'wéne

(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² Ká tuine diwö míwatke ta s'kirirke ena wépa a aknama tso' esepa kos debiturak iwa Jesús ska'.[‡] ³³ Ká e' wakpa kos e' dapa'wéka ukkö a. ³⁴ Eta ie' tö duè ulitane bua'wéne pè' tso' taië e'pa a. Ñies aknamapa taië trè'wéyalitö. Erè aknamapa wa ijcher yi dör ie', e' kueki ie' kè wa kawö mène ie'pa a ttök.

Jesús tö Skëköl ttè paké judiowak ñi dapa'wo wé a

(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ká ñirketke ia ttsettseë, ta Jesús e' kéka mía bánet wé kè yi ku' ese ska' ttök S'yé ta. ³⁶ Eta Simón ena iwapiepa míyal ie' yulök. ³⁷ Mik ikuéwarakitö, eta ie'pa ie' a iché:

—Sulitane tso' be' yulök.

[‡] 1:32 Diwö e' dör eno diwö, e' kueki s'kirirke kos kè dè' ie'pa wa Jesús ska' ñiwe. Ie'pa kè a kawö ta' kanablök eno diwö a. Ie'pa a ta íyi ö yile tsémi e' dör kanè. E' kueki ie'pa tö s'kirirke tsémi Jesús ska' diwö míwatke e' ukuöki, ekkè eno diwö erkerö e' kueki.

³⁸ Erë ie' tö ie'pa iuté:

—Mishka ká tso' tsinet tsinet ese a. Ñies ee ye' ké Skëköl ttè pakök, eseie ye' dë'bitu.

³⁹ Es Jesús shké ká tso' Galilea e' kos a ttè pakök judiowak ñi dapa'wo wé kos a, ñies aknama trë'ukyal.

Wëm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Wëm eköl kiri'weke lepra tö, e' e' skéwa Jesús o'mik ta ie' e' tkéwa kuchë ki ta iché ia:

—Be' ki ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

⁴¹ Jesús tö ie' sué er siarë wa ta ikéwaitö ulà wa ta iché:

—Tó, ye' ki ikiane. Be' dene batse'r.

⁴² E' wöshā ta wëm buanene batse'nene. ⁴³⁻⁴⁴ E' ukuöki Jesús tö ie' a iché:

—Ye' ttò ttsó, ì tka be' ta e' kè char yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie e' tsúmi mè Skëköl a iwà kkachöie.

⁴⁵ Erë wëm míā ta ie' e' kékā ì tka itā e' pakök sulitane a. E' kueki Jesús kè a e' kkayënuwé wé pè' tso' taië ese ska'. Ie' kawöta e' tsukat kañika wé kè pè' ku' ese ska', erë ká wa'ñe wakpa datse ie' ska'.

2

Wëm eköl kraulewa e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Ká wekké alè kuöki ta Jesús dene Cafarnaúm. Mik pè' wa ijchenewa tö ie' tkër u a, ² etā taië ie'pa e' dapa'wé ie' ska' kè chë'kaia weshke, kè chë'kaia ukkō a ekkë. Ie' tso' Skëköl ttè pakök ie'pa a. ³ E' dalewa wëpa dōkā tkël wā wëm kraulewā kè karkā debitū eköl ká'la ki. ⁴ Erë taië s'tso', e' kueki kè wes ie'pa tkōmi weshke Jesús ska'. E'

kuəkḱi ie' tsakā u tsabata jchéé* ie'pa tō ta iduè émirakitō enaē e' a dōttsa iski. ⁵ Mik Jesús tō isuē tō moki ie'pa erblé ie' mik, eṭa ie' iché ikirirke e' a:

—A alà, ì sulu kōs wamblébō, e' nuí olone be' ki.

⁶ Erē s' wōbla'uk ttè dalöiēno wa wakpa welepa tular ee, e'pa ibikeitsè: ⁷ “ǰì kuəkḱi wēm wí ttò es? Skëköl è a se' nuí olo'yarmi. Ì ché ie' tō e' wa ie' tso' Skëköl chök suluē.” ⁸ Erē ì bikeitsök ie'pa tso' e' suēwā Jesús tō bet. E' kuəkḱi ie' tō ie'pa a ichaké:

—ǰì kuəkḱi a' tō ibikeitseke es? ⁹ Ye' tō s'kraulewā dió bua'wèmine as ishköne, e' ta ǰwes a' tō iklö'wèmi tō ye' kè a inuì olonuk iki? ¹⁰ Ye' dör S'ditsö Alà, sū e' tō a' a ikkachè tō ye' wā kawō ta' ká i' a nuì olo'yoie.

Eṭa ie' tō iché wēm kraulewā e' a:

¹¹ —Be' e' kōka, be' ka'la kōka ta be' yúne u a.

¹² Bet ta ie' e' kéka, ika'la kéka, ta imía sulitane wörki. E' tō ie'pa kōs tkiwēwā ta ie'pa tō Skëköl kíkéka taiē ta ichérakitō:

—Kè se' wā íyi wíse sūule yēs.

Jesús tō Leví kié ittökataie

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ E' ukuökḱi ta Jesús míane batsöri kkömik ta pè' e' dapa'wékā ie' ska' ta ie' tō ie'pa wōbla'weke. ¹⁴ Ie' domitkö ta ie' tō inuköl shtökwak Roma wökirpa a e' sué eköl tkër ikaneblöke e' wé a. E' dör Leví dör Alfeo aladulaköl. Ie' tō iché ia:

—Be' shkó ye' ta ye' ttökataie.

Eṭa ie' e' kéka ta imía Jesús ta.

¹⁵ E' ukuökḱi Jesús tso' chkök Leví u a. Pè' shköke tsakjē Jesús ta, e' kuəkḱi inuköl shtökwakpa ena pè' sulusipa skà tularñak chkök ie' ena ittökatapa ta. ¹⁶ S'wōbla'uk ttè

* 2:4 u tsabata jchéé: Ie'pa u tsabata dör kkueie, e' ki ie'pa shköke.

dalöiëno wa wakpa welepa dör fariseowakpa. Mik e'pa wele tö Jesús sué tö ichköke pè' esepa ta, eta ie'pa tö ichaké ittökatapa a:

—¿Iók a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwakpa ta ena pè' sulusipa skà ta?

¹⁷ Jesús tö ittsé ta ichéitö iarak:

—Wépa kè kirirku' esepa kè ki s'kapeyökwak kiane, eré wépa kirirke esepa ki ikiane. Ye' kè dè'bitu wépa e' ttsò tö ie'pa serke yësyésé esepa kiök. Ye' dè'bitu pè' sulusipa kiök.

Ì kueki Jesús ttökatapa kè batsöta'

(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Etökicha ta Juan S'wöskuökwak ttökatapa ena fariseowakpa tso' batsök, eta pè' welepa de Jesús ska' ta ichakéraitö ie' a:

—Juan S'wöskuökwak ttökatapa ena fariseowakpa klépa batsöke. ¿Ì kueki be' ttökatapa kè batsò?

¹⁹ Jesús tö ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè kéwö tkö'uk, eta ¿wes ie'pa batsòmi wëm ulabatske e' tso'ia ie'pa ta e' dalewa? Ie' tso'ia ie'pa ta, e' dalewa ie'pa kè batsöpa. ²⁰ Eré ikéwö döraë eta ie' mi'datser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

²¹ “Kè yi tö datsi' këchke wöyuepawa datsi'tak pa'alí wa, datsi'tak pa'alí wöklöneka, e' tö datsi' këchkela shukuëe ta ikí jchèe taië. ²² Nies kè yi tö vino pa'alí tepaka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese këchke a. Itékasö es, e' ta mik ibacha'nebitu, eta ikkuölit jchèemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. E' kueki vino pa'alí tekeka ikkuölit pa'alí a.”

Jesús ttökatapa tö trigowö butsé eno diwö a

(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Etökicha t̄a ɛno diwö a, Jesús dami trigo sh̄ūa t̄a ittökatapa tö trigowö butsémi ishkörami e' dalewa katè.

²⁴ Fariseowakpa tö ie' a ichaké:

—Sa' ttò ttsó, ¿ì kuek̄i be' ttökatapa tso' ì kè k̄ewö ta' wè ɛno diwö a ese uk?

²⁵ Erë ie' iuté:

—Etökicha k̄a īaiaë mik David ena iklépa du' bli w̄a t̄a kè ie'pa w̄a ì dami ñè, et̄a ì o' ie' tö ¿e' kè ar̄itsule a' w̄a Skèköl yèkkuö k̄i? ²⁶ Mik Abiatar dör sacerdote kibi, e' k̄ewö ska' t̄a David dew̄a Skèköl wé a t̄a pan meule Skèköl a e' ñéitö t̄a ñies iméitö iklépa a ñè. Sacerdotepa è a pan ese k̄ewö t̄a' ñè. Erë a' éna iane tö ì o' David tö e' kè dör suluë Skèköl wöa.

²⁷ Ie' tö ik̄i ché:

—Eno diwö meneat s'ditsö k̄imoie, erë s'ditsö kè yöne ɛno diwö è batseitsök. ²⁸ E' kuek̄i ye' dör S'ditsö Alà, e' w̄a k̄awö t̄a' ichoie tö ì dör buaë ö ì dör suluë wè ɛno diwö a.

3

Wëm ulà siulew̄a e' pakè

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Jesús skà dew̄ane judiowak ñi dapa'wo wé a, t̄a eë wëm tkër eköl ulà etk siulew̄a. ² Ie'pa éna ie' kkatak ilè k̄i, e' kuek̄i ie'pa tso' ie' weblök tö wëm ñe' bua'wèmine ie' tö ɛno diwö a. ³ Ie' tö iché wëm ulà siulew̄a e' a:

—Be' e' kóka t̄a be' e' duóser íe sulitane wöshaë.

⁴ Ie' tö ie'pa a iché:

—¿Ì k̄ewö t̄a' se' a wè ɛno diwö a: ì buaë ö ì suluë? ¿S'ts̄atkök ö s'ttökwa?

Erë ie'pa siwa'bléw̄a ie' yöki. ⁵ Ie' tö ie'pa weblé k̄esik wa. Ie'pa er darërëe e' tö ie' er̄iawé. Ie' iché wëm a:

—Be' ulà shulöö.

Ta ie' ulà shulée ta ibuanene. ⁶ Eta fariseowakpa ponemi, e' bet ta ie'pa ñi dapa'wéka Herodes klépa ta ileritsök Jesús ttowaie.

Taië pë' tso' batsöri kkömik

⁷ Eta Jesús mía ittökatapa ta batsöri kkömik ta taië Galilea wakpa míyal ie' ta. ⁸ Ñies pë' tso' taië ee datse Jerusalén ena Judea ká malepa a. Ñies ie'pa datse Idumea ena Jordán wishet ena ká wé Tiro ena Sidón ate ee. Ie'pa tö ì kos weke Jesús tö e' tté ttsë' e' kueki ie'pa de iweblök. ⁹⁻¹⁰ S'kirirke taië bua'wétke Jesús tö, e' kueki imalepa taië e' uyökeka ie' ki ikökwa. E' kueki ie' tö iché ittökatapa a tö kanò tsúbitu tértke dö' ie'pa tö ye' tuèwa darërë.

¹¹ Mik wépa a wimblupa sulusi tso' esepa tö ie' sué, eta ie'pa e' tulélur kuchë ki ie' wöa ta iarakerak:

—jBe' dör Skököl Alà!

¹² Erë ie' tö ie'pa a iché kësik wa:

—jKè ye' tté pparka!

Jesús tö ittekölpa tsá dabom eyök kí bül e'pa shushtë

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ E' ukuöki ta Jesús mía kabata a. Eta wépa kiane ie' ki kiè, e'pa kiéitö ta ibiterak ie' ska'. ¹⁴ Ie' tö ie'pa shushtë dabom eyök kí bül shkök ie' ta ena patkèmi ie' tté pakök. E'pa kiè mékaitö ittekölpa tsá. ¹⁵ Ie'pa a diché méitö aknama trë'ukyal. ¹⁶ Ie'pa kiè i' es: Simón, e' kiè mékaitö Pedro; ¹⁷ Santiago ena iël Juan, e'pa dör Zebedeo aladulakölpa, e'pa kiè skà mékaitö Boanerges (kiè e' wà kiane chè “wépa dör wes alá es”); ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás ena Santiago dör Alfeo alà; ena Tadeo, Simón Celote, ¹⁹ ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsa aishkuö ta ibolökpa a e'.

Jesús ena Beelzebú

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ E' ukuöki ta Jesús dewa u a ittökatapa ta. Eta taië pë ñi dapa'wékane kè wa ie'pa chko ekkè. ²¹ Mik Jesús yamipa ekka wa ijchenewa tö wes ie' tso', eta ie'pa de itsukmi iyërke tö ie' alineka e' kuëki.

²² Ñies s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa datse Jerusalén e'pa tö Jesús ché i' es: “Beelzebú dör bé e' tö wëm wí éna ká chówéwa, e' diché wa ie' tö aknama tré'wekeyal.”

²³ Eta Jesús ikiéttsarak ta ikleítö iarak i' es: “¿Wes Satanás e' tré'ushkarmi? ²⁴ S'serke ká etkè ki e' ñi blabatsélor ñippök ñita, kè wöklör, e' ta ie'pa wákpa mir wa'k ème. ²⁵ Ñies ñi yamipa e' kéka ñippök ñita, kè wöklör, e' ta ie'pa mir wa'k ème. ²⁶ Es ñies Satanás klépa mú ñi blabatsélor ñippök ñita, e' ta idiché wöarwami ta ierdawarak.

²⁷ “Kè yi mi'pawa wëm diché taië ese u a ie' íyi ekiblök kam ie' tö iwák maüwa e' yöki. Es ème iíyi ekiblërmi.

²⁸ “Mokj ye' tö a' a ichè tö ì sulu qos wambleke a' tö, ñies Skököl cheke a' tö sulu qos e' nuí olo'yèmiitö a' ki. ²⁹ Erë yi isie tö Wiköl Batse'r ché suluë, ese kè ki inuí olorpa, itso' iki kekraë.”

³⁰ Ie'pa iyë' tö wimblu sulusi tö ie' éna ká chówéwa e' kuëki Jesús tö e' ché ie'pa a.

Jesús mi ena iëlpa de iweblök

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ E' ukuöki ta Jesús mi ena iëlpa ena ikutapa e'pa debitu ie' yulök, erë ie'pa kè dë'wa weshke. Ie'pa tö ikiök patké.

³² Pë' tulur ie' pamik e'pa tö iché ia:

—Be' mi ena be' ëlpa ena be' kutapa e'pa shkò be' weblök.

³³ Ie' iüté:

—¿Yi dör ye' mì ena ye' òlpa ena ye' kutapa?

³⁴⁻³⁵ Wépa tular ie' pamik e' suéitò èk t̄a ichéitò:

—Yi isie tò ì kiane Skèköl k̄i ese wé, ese dör wés ye' èl ena ye' kutà ena ye' mì es. E' kuek̄i ie'pa ikkèpa dör wés ye' mì ena ye' òlpa ena ye' kutapa es.

4

Tè kuantkòkwak tté
(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Etökicha t̄a Jesús s'wöbla'wémitke batsöri kkömik. Pè' dapané taijè ipamik, e' kuek̄i ie' e' iéka kanò tkèrk̄i tsinet ese etò a. Eè ie' e' tkésèr ie'pa wöbla'uk. Ie'pa kòs atè batsöri kkömik ie' ttò ttsök. ² Eè ie' tò ttè tsak̄iè kleé ie'pa a iwöbla'woje, e' et dör i' es: ³ “A' tò ittso. Etökicha t̄a wèm eköl mía tè kuantkòk ppé ululu ème* ⁴ Mik ie' tso' iwö ppök, et̄a ditsöwö wele anewa ñal̄a ska' t̄a dù debit̄u tò ikatéwa. ⁵ Ditsöwö wele anewa áklo a wé íyök kè t̄a' taijè ese ska'. Íyök kè t̄a' taijè, e' kuek̄i bet t̄a' itskine. ⁶ Erè kè iwí kicha t̄a' taijè, e' kuek̄i mik d̄iba anek̄a iki, et̄a isinewa. ⁷ Ditsöwö wele anewa dika'chka sh̄ūa. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erè dika'chka e' alék̄a iki, kè wöne. ⁸ Erè ditsöwö wele ane íyök bua'buak̄i ese tskine talane wöne buaè. Wele wöne dòka dabom mañayök (30) elka elka, wele dabom teryök (60), wele cien eyök (100).”

⁹ Et̄a ie' tò ie'pa a iché: “¡A' éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!”

Ì kuek̄i Jesús tò s'wöbla'weke kleaule
(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Mik Jesús atè dur ekörla, et̄a ittökatapa dabom eyök k̄i bøl ena iklépa welepa skà de ie' ska' t̄a ichakérakitò ia:

* 4:3 tè kuantkòk ppé ululu: Ie'pa wöblar tè kuantkòk wö ppélur tè kòs e' k̄i.

—Ttè wà kleébö, ¿ima e' wà dör?

¹¹ Ie' ie'pa iuté:

—“Î blúie Skëköl tso' e' tté blëulewá, e' k'éwö meneat a' a iwà jchenoie. Erë pë' tso' taië kè éna ye' tté klö'wak, esepa a ye' ikleeke ¹² as ie'pa tö iweblò je', erë kè ie'pa a iwà wër, ñies as ie'pa tö ittso' je', erë kè ie'pa a iwà ar as kè ie'pa er mane'ù tã inuì kè olor ie'pa ki.”†

Të kuatkökwak tté e' wà paké Jesús tö

(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Etã ie' tö ie'pa a iché: “Ttè kleéyö ñe' wà kè ane a' éna, e' tã ¿wes a' éna imalepa wà armi? ¹⁴ Wé tö ditsöwö kuatké, e' dör wé tö Skëköl tté pakeke ese. ¹⁵ Pë' welepa tso' e'pa tã itkömi wes ditsöwö arwa ñalã kî es. Esepa tö Skëköl tté ttsé erë bet Satanás de iska' tã Skëköl tté yéttsã ier a. ¹⁶ Welepa skà tã itkömi wes ditsöwö arwa áklo a es. Esepa tö Skëköl tté ttsé tã iklö'wérakitö ttsë'ne buaë wa. ¹⁷ Erë ie'pa kè wì kicha tã' taië, e' kuekî ie'pa tö iklö'wé ekuölö è. Mik ie'pa weinemitke Skëköl tté kuekî, etã ie'pa anemine bet. ¹⁸ Welepa skà tã itkömi wes ditsöwö arwa dika'chka shuã es. Esepa tö Skëköl tté ttsé, ¹⁹ erë ie'pa tö íyi tso' ká i' kî ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl kî ena ì skà tso' ká ikî tö s'ttsé'weke buaë ese kî. Ese kos tö Skëköl tté kui'wéwã ie'pa er a tã kè idé'ttsã buaë wes ikiane es. ²⁰ Erë welepa skà tã itkömi wes ditsöwö arwa íyök bua'buã kî es. Esepa tö Skëköl tté ttsé tã iklö'wé tã iwà dettsã buaë wes ikiane es. Ie'pa dör wes íyi kuá wör buaë es. Wele wöne döka cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30).”

Bö'wö tté

(Lucas 8.16-18)

† 4:12 Isaías 6.9-10

²¹ Età ie' tö iché iarak: “Kè yi tö bö'wö tskepaka ta ibléwaitö kalkuö dikia ö ka' dikia. E' skéie itkekekaitö kákke ká ñi'woie. ²² Es ñies kè ì ku' blëulewa kè jchenukwa aishkuö ta. Ese kos kkayërdaë. ²³ Yi éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!”

²⁴⁻²⁵ Ñies ichéitö: “Yi e' yuak buaë ye' ttè wa, ese a ikí meraëyö as iéna iwà ar buaë. Erë yi kè e' yuak ye' ttè wa, ese yöki ì bikeitséitö tö ane ie' éna, ese kos yërdattsane. E' kueki ì cheke ye' tö a' a e' kukuebló. A' tö iwé es, e' ta a' éna iarmi buaë, ñies Skëköl tö a' kimeräe as ikí ar a' éna.”

Íyi kuatkè tté

²⁶ Ñies Jesús tö iché: “Ì blúie Skëköl tso' e' ta itköke wes itkò iyiwö kuatké wëm eköl tö ese ta es. Ie' tö ikuatké tē ki ²⁷ ta iméat bèrë. Ká bit ekké ie' kapökewā nañewe, ñiwe ta ie' tì'rke ta íyi kuatkéitö e' tschine, talane erë ie' kè éna iane tö wes itschine wes italane. ²⁸ Íyök è tö itskeke. Kewe ikua tschine, e' ukuöki ta iwörkuane, e' ukuöki ta iwöne. ²⁹ Mik ikéwö de shtë, etā wëm mía ishtëkka.”

Mostaza wö tté

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Ñies Jesús tö iché: “Ì blúie Skëköl tso' ¿wes e' dör? ¿Ttè wé wa ye' tö ikleèmi? ³¹ E' dör wes mostaza wö tkèsö es. E' wö dör tsirlala iyiwö ulitane dikia. ³² Erë mik ikuatkenewa, etā italar íyi kuá tsitsir ulitane tsata. E' ulà dōka wí'wië, e' tsaka dù u yuöke.”

³³ Es Jesús tö ie'pa a ikleé taië wes ttè i' es dò wé ie'pa éna iane ekké. ³⁴ Ie' kè wā ì pakane ie'pa a kè kleaule. Erë iwà kos pakekënitö ittökatapa a bánet kè kleaule.

Siwā' taië e' wöklö'wé Jesús tö

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ E' tsáli mik ká tuine, etā Jesús tö iché ittökatapa a:

—Mishka batsöri wishet.

³⁶Pë' tso' taië e'pa méarakitö ta ie' iékarak kanò a Jesús tso' e' a ta imíyal. Kanò skà mirwà ie'pa ta tseë. ³⁷E' bet ta siwà' bitsineka taië tö di' uyéka taië e' tö kanò wà ieeka.

³⁸Erë ie' kapöme'r kanò ñak a wökir kata ki, ee ittökat-apa ie' ti'wéka ta iché ia:

—jA s'wöbla'ukwak! jSe' duökelur e' kè ki be' tkine?

³⁹Età ie' e' kéka tö siwà' uñé ta iché di' a:

—jBe' e' shtówa bër!

Età siwà' wöklöne di' wöklöne míane alamië. ⁴⁰Età ie' tö ittökatapa a iché:

—jÌ kueki a' suane sekkë? jKam a' erblò ye' mik?

⁴¹Ie'pa kí tkinewa taië ta ñi chakéka:

—jYi dör wëm wí? jE' ttò dalöieke siwà' tö di' tö!

5

Wimblu sulusi trë'wéyal Jesús tö

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-29)

¹Ie'pa demi batsöri wishet ká kiè Gerasa* ee. ²Mik Jesús e' yéttsa kanò a, età wëm eköl a wimblu sulusi tso' e' yéttsa de Jesús ska'. ³Wëm e' serke pö ké a. Kè imonukwa tabechka kichaie wa ì wa. ⁴Tseë imonere iulà a ena iklö a tabechka kichaie wa erë ibatséloritö. Kè yi diché ta' wë' iwöklö'woie. ⁵Ñië nañeë ie' shköke pö a ena kabata a arke taië, ñies ie' e' shka'uke ák wa. ⁶Erë mik ie' tö Jesús sué kamië, età ie' tunebitu e' tkésër kuchë ki Jesús wö shaë ⁷ta ichéitö ia aneule:

—jA Jesús, be' dör Skëköl dör íyi ulitane tsata e' Alà! jÍók be' de ye' tsiriuk? jYe' kköchöke be' a Skëköl wörki tö kè ye' we'ikar!

* 5:1 Gerasa: Yëkkuö kéchke wele tö ká e' kiè Gadara ö Gergasa. Mateo 8.28 saú.

⁸ Jesús tò ie' a ichétke: “¡A wimblu sulusi, wëm sē ówa!”
E' kuëki ie' tò iché Jesús a es.

⁹ Etā Jesús tò ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iüté:

—Ye' kiè Taië Wakpa, sa' dör taië e' kuëki.

¹⁰ Etā ikköchöke taië Jesús a: “Kè sa' patkar kamië.”

¹¹ Eë tsinet kabata kuli' a taië köchi iëter chkök. ¹² Etā aknamapa kköché ie' a:

—Sa' patkómi köchi a. Kawö mú sa' a e' tiükwa ie'pa a.

¹³ Etā ie' tò kawö mé iarak tā wimblupa sulusi e' yélur wëm e' a tā ie' tiëwarak köchi a. Köchi ekkëpa dökā mil böyök ulatök (2.000). Etā köchi poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a tā eë iduolur.

¹⁴ Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi tā itté ppékarakitö ká e' wa'ñe a. Taië pë' de iweblök. ¹⁵ Mik ie'pa de Jesús ska' tā wëm a aknama bak e' suérakitö. E' tkër datsi' iéne éna ká anene buaë, e' tò ie'pa suawé. ¹⁶ Wépa tò ì tka wëm a aknamapa bak e' tā ena köchi tā e' sué, e'pa tò ipakéne imalepa a. ¹⁷ Etā ie'pa kköché Jesús a: “Be' e' yóttsa ká i' a, be' yú bánet.”

¹⁸ Mik Jesús dene kanò a tā wëm a aknama bak, e' kköché ie' a: “Ye' shkakmi be' tā.” ¹⁹ Erë Jesús kè wā ikéwö mène ie' a. Ie' iché ia:

—Be' yúne be' u a be' yamipa ska'. Ì buaë wé Skëköl tò be' a ena wes ie' tò be' sué er siarë wa, e' kos pakó ie'pa a.

²⁰ Etā wëm míā tā ì wé Jesús tò ie' a e' pakéitö ká tso' Decápolis e' wakpa a. Ie'pa kos tkinewā ittök.

Jesús tò Jairo alà busi shké'wékane ñies alaköl bua'wéneitö eköl

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Mik Jesús dene kanò kī batsöri iöshet, etā batsöri kkömik taië pë' e' dapa'wéka ie' ska'. ²² E' dalewa wëm

debitu eköl kiè Jairo. E' dör judiowak ñì dapa'wò wé e' wökir eköl. Mik ie' tò Jesús sué, eta ie' e' téwà wöwakköt Jesús wörki²³ ta ikköché taië ie' a:

—Ye' alà busi duökewatke. Be' shkó ulà mukka iki as ibuarne ta iserne.

²⁴ Eta Jesús mía ie' ta. Taië pè' dami Jesús ta e' tērdami ie' mik. ²⁵ E' shua alaköl dami e' du'mi alakölpä duè wà e' kī duas de dabom eyök kī bök (12). ²⁶ Taië ie' weine s'kapeyökwakpa ulà a ena ì kos tso' ie' wà e' ewéwaitö yēs ie'pa kī, erè kè ibuanene, e' skéie imir wa'k ème. ²⁷⁻²⁸ Ie' wà Jesús tté ttsēule e' kuēkī ie' ibikeitsé: “Jesús datsi' bata è kéwayö e' ta ye' buanene.” E' kuēkī ie' e' skéwà Jesús tsj kker pè' shua ta idatsi' kéwaitö. ²⁹ E' bet ta ipé wöklöne ta ie' ittse e' kī tò ibuanene. ³⁰ E' bet Jesús ittse tò ilè tka ie' diché wa, e' kuēkī ie' tò pè' tso' ipamik e' kos sué èk ta ichakéitö ia:

—¿Yi tò ye' datsi' ké?

³¹ Ittökatapa tò ie' a iché:

—¿Kè be' wà isune tò taië ie'pa tērdami be' mik? Ta wēs be' tò ichaké: “¿Yi tò ye' ké?”

³² Erè ie' tò wépa tso' ipamik e'pa kī weblé ia isuojie tò yi ie' ké. ³³ Alaköl buanene e' painéka taië suane wa. Ì tka ie' ta e' ane ie' éna, e' kuēkī ie' debitu e' tkéwà kuchē kī Jesús wörki. Ì kos tka ie' ta e' chékaiā yēsyesè. ³⁴ Eta Jesús ie' a iché:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' tò be' bua'wéne. Be' yúne bèrè. Be' buanene.

³⁵ Ie' ttökeia alaköl ta e' dalewa wēlepa bite Jairo u a e'pa wà ibiyó de Jairo a ta ichéitörak:

—Be' alà busila blēnewatke. ¿Iók s'wöbla'ukwak tsiri-wēiäbö?

³⁶ Erë ì cheke ie'pa tö e' kè k_i Jesús tkine. Ie' tö Jairo a iché:

—Kè be' tkinuk. Be' erbló ye' mik è.

³⁷ E' ukuök_i ta ie' mía Jairo u a. Pedro ena Santiago ena Santiago ël kiè Juan e'pa è mí ie' wá, kè ie' wá yi skà mìnè e' ta. ³⁸ Mik ie'pa demi Jairo u a, etá taië pè' dapaneká e' tröke iúke taië siarë. ³⁹ Jesús dewá wəshkə ta ichéitö ie'pa a:

—¿Ì tso' a' aláuk? ¿ì kueki a' iúke? Busila kè du'wá, ikapöme'r è.

⁴⁰ Etá ie'pa tö ie' wayué ena ijañeitsé, erë ie' tö ie'pa ké e' yökulur. Etá alá yé ena imì ena wépa de ie' ta, e'pa è mí ie' wá e' ta úshu a wé alá nu me'rka eë. ⁴¹ Ie' tö iulá klö'wéwá ta ichéitö ia:

—Talíta kum. (ttè e' wà kiane chè: “A tayëla, ye' be' a ichè, be' e' kóka.”)

⁴² E' bet ta busila e' e' duéka shkë'ka ta ishkémi. E' tö ie'pa tkiwéwá taië. (Tayë e' k_i duas tso' dabom eyök k_i bök.) ⁴³ Erë Jesús tö ie'pa a iché: “Ì tka i' e' kè char yi a.” E' ukuök_i ta ie' iché: “Alà se tió.”

6

Jesús dene Nazaret

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ E' ukuök_i ta Jesús e' yéttsa ká e' a mía ittökátapa ta iwák ká a. ² Mik eno diwö de, etá ie' tö s'wöbla'wémitke judiowak ñi dapa'wo wé a. Taië pè' daparke eë. Mik ie'pa tö ie' ttö ttsé, etá itkirulune ta ñni chakérak:

—¿Wé ie' e' yué ttè taië wa? ¿Wes ie' ulá de ttè buaë iskië ese ska'? ¿Wes ì kè or yi a ese wéitö? ³ ¿Ie' kè dör kaltak kanéukwak bak kaneblök íerö e'? ¿Ie' kè dör María

alà? ¿Ie' kè dör Santiago, José, Judas ena Simón e'pa èl?
¿Ñies ie' kutapa kè serku' se' shua?

E' kueki kè ie'pa erblène ie' mik. ⁴ Erè ie' tö iché iarak:

—Ká wa'ñe Skököl tteköl dalöierťa', erè iwák ká ki ena iyamipa shua ena iwák u a ee kè idalöierťa'.

⁵ Ee iekkè ta ì kè or yi a ese kè one ie' wa. Ie' ulà méka welepa kirirke esepa ki ta ibuanerak, erè e' kè dör taië.

⁶ Ká e' wakpa kibiiepa kè erblène ie' mik, e' tö ie' tkiwéwa.

Jesús tö ittökatapa patkémí s'wöbla'uk

(Mateo 10.5; Lucas 9.1-6)

E' ukuöki ta Jesús mía ká tsitsirpa tso' tsinet ese a s'wöbla'uk. ⁷ Ie' ttökatapa dabom eyök kí böi e'pa kiéitö ta ipatkémirak böi böi. Ie' kawö mé iarak wimblupa sulusi tré'woyal. ⁸ Ie' tö iché iarak:

—Kè ì tsarmi, shko kéli e' è tsúmi. Sku' kè tsarmi, chkò kè tsarmi, inuköl kè tsarmi. ⁹ Klökkuö ena datsi' iómi, e' è mik a' mi'mi, erè datsi' kí kè tsarmi.

¹⁰ Ñies ie' iché ia:

—Mik a' dewa u wele a, eta a' e' tsúat ee dö mik a' míyal ká bánet ekkè. ¹¹ Ká wele wakpa kè wa a' kinéwa buaë ö kè ki a' kapaköke e' kiane ttsè, e' ta a' e' yólur ee ta kapo tso' a' klöttö mik e' ppöö. E' tö ie'pa a ikkacheraë tö ie'pa dör Skököl bolökpa.

¹² Eta ittökatapa míyal s'pattök i' es: “A' er mane'ú Skököl a.” ¹³ Ñies ie'pa tö aknama tré'wéyal taië. Ñies taië s'kirirke esepa ki ie'pa tö kiò té ta ibuanenerak.

Juan S'wöskuökwak kötəwa

(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Eta Jesús tté buneka ká wa'ñe, e' kueki itté ttsé ñies blu' kiè Herodes e' tö. Welepa tö icheke:

—Jesús dör Juan S'wöskuökwak shkēnekāne e', e' kuekī ie' wā diché tso' ì kè or yi a ese wōie.

¹⁵ Welepa skà tö icheke:

—Ie' dör Skököl tteköl bak kiè Elías e' shkēnekāne.

Welepa skà tö icheke:

—Skököl tteköl idir wēs Skököl ttekölpa ia' chki es.

¹⁶ Erë ttè ekkē ttsé Herodes tö tā ichéitö:

—Ie' dör Juan kuli' tökök patkē' ye' tö e' shkēnekāne.

¹⁷ Herodes tö iché es ie' tö Juan S'wöskuökwak klö'ukwā patkē' wötewā s'wōto wé a Herodías kuekī. Herodías dör Herodes ël kiè Felipe e' alaköl, erë Herodes sene'wā ie' tā.

¹⁸ Erë Juan tö iyē' Herodes a: “Kè be' kawö tā' senuk be' ël alaköl tā. E' wa be' tso' ttè dalöiëno dalöseukwā.”

¹⁹⁻²⁰ E' kuekī Herodías uluneka Juan kī tā ie' kī ikiane ttēwā. Erë Herodes wā ijcher tö Juan dör wēm yēsyesē ena bats'e'r ese, e' dalöiekeitö taijē, e' kuekī ikkō'nekeitö. Ie' tö Juan kapaköke e' tteke er bua' wa, erë kè iēna iane ì wēmiitö. Ie' tö Juan dalöieke es, e' kuekī Herodías kè a wēs Juan or. ²¹ Erë mik Herodes tö iduéswö kēwö tkö'weke, etā Herodías isué wēs iulà dōmi Juan ska'. Herodes tö ikuēblupa ena iñippökwakpa wökirpa ena wēpa dalöiërta' taijē serke Galilea esepa kiéttsā ikēwö tkö'uk. ²² Mik ie'pa tso' ikēwö tkö'uk, etā Herodías alà busi dewā tā iklöté ie'pa wörkī. E' wēr buaë Herodes ena imalepa tso' chkök ie' tā, e'pa wa, tā ie' iché tayē busi a:

—Ì kiane be' kī e' kió ye' a tā ye' tö be' a imeraë.

²³ Etā ie' tö iché ia' ttè mokī wa Skököl wörkī sulitane kukua:

—Ì kōs kiëbö ña, e' mekeyö be' a. Ká kōs wökirie ye' tso', e' kió ña tā e' merayö be' a shushāë.

²⁴ Etā tayē busi mía, tā imì chakéitö:

—¿Ì kièyö?

Tā imì iüté:

—Juan S'wöskuökwak wökir kió ia.

²⁵ Ie' míane bet blu' tkër eë ta iché ia:

—Ye' k̄i ikiane tö írö Juan S'wöskuökwak wökir tsúbitu ña kulë' a iwà kkachoie tö mok̄i ittëwarakitö.

²⁶ Et̄a blu' erianek̄a taië, erë ie' tö ittë métk̄e s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuëk̄i kè ie' a ionuk wës. ²⁷ E' kuëk̄i bet ie' tö ñippökwak patkëmi eköl Juan wökir tsuk. Et̄a ñippökwak mía s'wöto wé a ta Juan kuli' téé, ²⁸ ta iwökir tsëbitu kulë' a méitö tayë busi a, ta tayë busi tö imé imì a.

²⁹ Mik Juan ttökatapa wa ijchenewa ta ie'pa debitu inú kökka tsëmi wötëwa.

Pë' döka mil skeyök e'pa tié Jesús tö

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰ Mik Jesús ttekölpa tsá e'pa dene ie' ska', et̄a ì k̄os wé ie'pa tö ena ì k̄os wa ie'pa s'wöbla'wé e' pakérakitö ie' a.

³¹ Pë' datse taië míyal iské datsene kè wa ie'pa chkoia ekkë, e' kuëk̄i ie' iché ittökatapa a:

—Mishka enuk bánet wé kè yi ku' ese ska'. ³² Et̄a ie'pa míyal bánet kanò k̄i wé kè yi serku' ese ska'. ³³ Erë ie'pa míyal e' sué pë' tö taië ñies pë' tö isuëwa tö ie'pa e' idir. Et̄a pë' k̄os serke eë e'pa míyal tuneule ipanuk wé ie'pa irirke eë demi kewe. ³⁴ Mik Jesús e' yéttsa kanò a, et̄a pë' tso' taië ipanuk e' suéitö. Ie'pa wër ie' wa wës obeja kè kkö'nukwak ta' es, e' kuëk̄i ie'pa suéitö er siarë wa. Et̄a ie' e' kéka ie'pa wöbla'uk ttë kuä'k̄i kuä'k̄i taië wa. ³⁵ Ká detke tsáli ta, ittökatapa de ie' ska' ta ichérakitö ie' a:

—Ká de tsáli, kè yi serku' íe. ³⁶ Ie'pa yuómi as ie'pa mi' pë' serke tsinet ena ká tso' tsinet ese ska' ilè tauk ñè.

³⁷ Erë ie' tö ie'pa iuté:

—Ie'pa tió a' tö.

Ie'pa iuté:

—¿Be' k_i kiane tō sa' mi' chkè ta_uk ie'pa tioie? Chkè ekkè tuoie inuköl kiane s'kaneblòmi dò ká cien böyök e' ské ekkè.

³⁸ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wā pan tso'? A' yú iweblök.

Ie'pa dare iweblök ta ichéitō ia:

—Pan tso' skel ena nima bötö.

³⁹ Eta ie' tō iché ie'pa a:

—Pè' kos kó e' tulökses ta'tsi k_i erule erule.

⁴⁰ Eta pè' e' tuléses cien eyök, welepa e' tuléses dabom skeyök. ⁴¹ E' ukuök_i ta ie' tō pan skel ena nima bötö e' klö'wé ta iká sué ká jaì a ta wéstela chéitō Skéköl a. E' ukuök_i ta ie' tō pan ena nima blaté ta iméitō ittökatapa a as ie'pa tō iwatiò pè' kos a. ⁴² Ie'pa ulitane chké de wè'. ⁴³ Pan ena nima bata atē e' shtérakitō iène dōka kkóla dabom eyök k_i bök. ⁴⁴ Wēpa kēchkepa chké esepa dōka mil skeyök (5.000).

Jesús shké di' k_i

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ E' ukuök_i ta Jesús tō iché ittökatapa a: “A' e' ióka kanò a, a' yúshkatke ye' yöki kewe batsöri wishet Betsaida kker.” Ie' tō iché pè' malepa a: “A' yú a' u a.” ⁴⁶ E' ukuök_i ta ie' mía kabata a ttök S'yé ta. ⁴⁷ Ká tuine ta kanò demi batsöri shushaë. Ie' e' tséat ekörla ká sí k_i. ⁴⁸ Ie' tō isué tō ie'pa kaneblöke darèrè kanò patkoie siwā bitsirke ie'pa kke wöiá e' kuéki. Ká ñirketke ta ie' mía ie'pa ska' shkórami di' k_i. Ie' tkökemitke tsinet ie'pa o'mik. ⁴⁹⁻⁵⁰ Erè mik ie'pa isué tō ie' shkòdatse di' k_i, eta ie'pa ibikeitsé tō wimblu idir, e' tō ie'pa tkiwéwa taiè ta ianekarak. Erè bet ta ie' iché ie'pa a:

—¡A' er kuú! ¡Kè a' suanuk! Ye' idir.

⁵¹ Età ie' e' iéka kanò a tã siwa' wöklöne. Ie'pa tkirulune taië iweblök. ⁵² Ie'pa er dör daloie, e' kuëki Jesús tö pë' taië dë' pan skel è wa, e' wà kè dë'wa ie'pa er a. E' kuëki ie'pa tkirulune taië ekkë.

Jesús tö s'kirirke bua'wé Genesaret

(Mateo 14.34-36)

⁵³ Itkattsarak batsöri wishet demirak Genesaret tã ee kanò muéwarakitö. ⁵⁴ Ie'pa e' yélur kanò a tã e' wösha tã pë' tö Jesús suéwa tö ie' idir. ⁵⁵ Età itunerak ká e' wa'ñe ibiyó chök. Mik pë' tö ittsé, etã ie'pa tö s'kirirke tsémi wé ittsérakitö tö Jesús tso' ee. ⁵⁶ Ká wa'ñe wé ie' mir, wé s'tso' taië ö bërëbërë, etã pë' tö s'kirikepa tulekeser ñala shäe tã ikköcherak ie' a tö ie'pa a idatsi' bata è mú kèwa. S'kirirke kos tö iké, esepa buanene.

7

Ì tö se' ia'wèmi ñáie

(Mateo 15.1-20)

¹ Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa datse Jerusalén e'pa debitu Jesús ska'. ² Mik ie'pa tö isué tö Jesús ttökatapa welepa chköke ulà kè paköule, etã e' ki ie'pa tö icheke suluë. ³ (Fariseowakpa ena judiowak malepa kos tö ie'pa yépa bak e' ser klö'wé darërë. E' kuëki kè ichkötã'rak kè ulà paköule wes ie'pa a imeneat es. ⁴ Mik ie'pa dare chkewö tauk, etã kè ichkötã'wa kam iulà pakör e' yöki. Es ie'pa wa íyi ese skà tso' taië dalöiëno. Ñies tkã', kulé', ù, kã' ekkëpa kos pakueke ie'pa tö.) ⁵ E' kuëki fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesús a ichaké:

—¿Ì kuëki be' ttökatapa kè tö se' yépa bak e' ser e' ttè dalöië? ¿Íók ichkörak ñá ulé wa?

⁶ Ie' tö ie'pa iuté:

—Buaë Isaiás tö a' e' ò sulu e'pa yè' mik ie' tö iyè':
 'Skèköl tö ichè: Pè' ikkèpa tö ye' dalöiè kkò è wa,
 erè ie'pa er tso' kamië ye' yöki.

7 È ichökle ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttè wa ie'pa s'wöbla'weke e' dör s'ditsö ttè dalöiëno è.*
 Es Isaiás tö iyè'at.

8 A' tö Skèköl ttè watéttsa s'ditsö ser e' ttè dalöioie.

9 Ñies ie' iché iarak:

—Skèköl ttè dalöiëno e' méat a' tö bánet a' wákpa ser
 e' ttè dalöioie. 10 Moisés tö iyè': 'A' yé ena a' mì e'pa
 dalöiö.'† Ñies ie' tö iyè'at: 'Yi tö iyé ö imì ché suluë ese
 wák wömerdattsa ttèwa.'‡ 11 Erè a' icheke tö se' a iyërmi
 s'yé a ö s'mì a i' es: 'Ì kos tso' ye' wa, e' dör corbán' (e'
 wà kiane chè tö imeulettsa Skèköl a§). E' kueki kè ye'
 a a' kimenuk ì wa. 12 Ñies a' tö icheke tö yi isie e' ché,
 ese kè kawötaiä iyé ö imì kimuk. 13 Es a' wákpa ser e' ttè
 wa a' tö s'yueke, e' iutè wa a' tö Skèköl ttè dalöiëno e'
 dalösewekewa. Ì sulu ese skà wambleke a' tö taië.

14 E' ukuöki ta ie' tö pè' tso' ee' e'pa kié ta ie' iché iarak:

—A' ulitane tö ye' ttò ttsó, iwà anú a' éna. 15-16 Ì ñeke a'
 tö e' kè tö a' ia'wèpa ñáie Skèköl wöa. Erè ì sulu wambleke
 a' tö tskirke a' er a ese je' tö a' ia'wèraë ñáie.*

17 Mik ie' tö pè' méat dewa weshke, eta ittökatapa tö ì
 kleé ie' tö e' wà chaké ie' a. 18 Ie' tö ie'pa iuté:

—¿Ñies a' kè éna iwà ane? ¿A' kè éna iane tö ì kos
 ñekewasö e' kè tö s'ia'wèpa ñáie? 19 Ì kos ñekewasö

* 7:7 Isaiás 29.13 † 7:10 Éxodo 21.17 ‡ 7:10 Levítico 20.9 § 7:11
 meuletke Skèköl a: Ie'pa tö iché es, erè ie'pa ulà a itso'ia e' wakanewèmi ie'pa
 tö wës ie'pa ki ikiane es. * 7:15-16 Yèkkuö këchke wele versículo 16 kí
 kuötkéka, e' tö ichè: ¿A' éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!

e' kè mi'ku'wà s'er a, e' mi'kewà s'ñawi a e' ukuöki ta iwekettsasö. E' kueki e' kè tö s'ia'wepa ñáie.

(Ttè e' wa ie' ki ikiane chè tö chkè ulitane dör batse'r.)

²⁰ Nies ichéitö:

—Ì sulu wambleke a' tö tskirke a' er a ese je' tö a' ia'weraë ñáie. ²¹ Ì sulu bikeitseke a' tö, trë, akblè, s'ttèwà, ²² senewabak dalösewèwà, o'ka íyi kkechè, ì kos sulu wablè, s'malepa wöyuè, s'malepa wörieikè, ukyène, ñi chè suluë, e' ttsèka, ì kos dör yësyësë ese watëttsa, ²³ íyi ese kos tskirke a' er a e' tö a' ia'weraë ñáie.

Tayë eköl kè dör judiowak e' erblé Jesús mik

(Mateo 15.21-28)

²⁴ E' ukuöki ta Jesús míá ká kiè Tiro e' kker. Ee ie' e' tséat yile ska'. Ie' kè ki ikiane tö yi wà ijcherwà tö ie' tso' ee; erë kè ie' a e' blène. ²⁵ E' bet busila eköl a wimblu sulusi tso', e' mì wà ijchenewà ta imía ta ie' tkéwà kuchë ki ie' wörki. ²⁶ Alaköl e' kè dör judiowak, e' dör ká kiè Sirofenicia e' wak. Età ikköché ie' wöa:

—Aknama tso' ye' alà busi a e' trë'úshkar.

²⁷ Erë ie' tö iché iá:

—Kè idör buaë ala'rla chkè yëttsa mè chichi a. E' kueki as ye' ala'r chkö kewe.

²⁸ Erë tayë tö ie' iüté:

—A kékëpa, e' yène; erë s'ala'r chköke e' kamulë darke iski ese ñeke chichi tö.

²⁹ Jesús tö ie' a iché:

—Buaë be' iüté, e' kueki be' yúne bèrë. Aknama trëneskartke be' alà busila a.

³⁰ Mik alaköl e' demine u a, età ilà busila kuéitö ka' ki. Aknama kè ku'ia ie' a.

Wëm eköl kukuò kè wattsër e' bua'wé Jesús tö

³¹ Jesús e' yéttsa Tiro tkami Sidón demi Galilea batsöri Decápolis kker. ³² Ee pë' wə wëm debitu eköl ie' ska' e' kè kukuò wattsër ena kè tto buaë. Ie'pa tö ikié Jesús a: “be' ulà múka iki as ibuarne.” ³³ Jesús wə imítser bánet wé kè yi ku' ee, ta iulatska tiéwə wëm kirirke e' kukuöuk bök a ta iwiri wa iku' kéwə. ³⁴ E' ukuökí ta ká suéitö ká jai a, isiwa' tkéka ta ichéitö wëm a:

“¡Efatá!” (e' wà kiane ché ie'pa ttò wa: “¡Kukuò shubunú!”)

³⁵ E' bet ta wëm kukuò ena ittò buanene ta ittéka buaë. ³⁶ Jesús tö iché iarak tö kè ichar yi a. Erë kos e' ché ie' tö ie'pa a, e' tsata ie'pa tö ikí chekeia. ³⁷ Ie'pa tkirulune taië iweblök, ta ichérakitö, “¡ì kos weke ie' tö buaë dò s'kukuò kè wattsër ese bua'wéitö ta iwattsène buaë, ñies s'me' bua'wéitö ta ittékane buaë!”

8

*Pë' döka mil tkëyök e'pa tié Jesús tö
(Mateo 15.32-39)*

¹ Etökicha ta pë' e' dapa'wéne taië Jesús ska', e'pa kè wə ì ku' ñè. Ta ie' tö ittökatapa kié ta ichéitö ie'pa a:

² —Siarë ye' wa pë' ikképa wër. Ie'pa tso' ye' ta e' ki ká de mañatk ta kè ie'pa wə ì ku' ñè. ³ Welepa datse kamië. E' kuëki dö' ye' tö ipatkéminerak u a kè chkaule ta isiwa'arwamirak ñala ki.

⁴ Eta ittökatapa ie' iüté:

—Erë ì wa se' tö ie'pa tiëmi ká i'se a wé kè yi serku' ee?

⁵ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wə pan tso'?

Ie'pa iüté,

—Kul (7).

⁶ Età ie' tō pē' ké e' tulökser iski tã pan kul klö'wéitō tã wéstela chéitō Skéköl a tã iblatéitō mé ittōkatapa a watiè pē' a, etã es ie'pa tō iwé. ⁷ Ñies nima tsitsirla tso'rak iwã elkela e' kj wéstela chéitō Skéköl a tã ittōkatapa patkéitō iwatiök. ⁸ Pē' ulitane chké de wē' tã chkè bata ate e' shtéraitō iène dōkã kkö' kul. ⁹ Ichkérak e'pa dōkã mil tkëyök (4.000) ulatök. E' ukuökj tã Jesús tō ie'pa yuémine ¹⁰ tã ie' e' iékã kanò a ittōkatapa tã míyal ká kiè Dalmanuta ee.

Fariseowakpa tō ì kè or yi a ese uk ké suè

(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹ Fariseowakpa debitu Jesús ska' tã itémirak ie' tã kësik wa. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuëkj ie'pa tō ie' a ikié tō ì kè or yi a ese wéitō iwà kkachoie tō mokj ie' patké'bitu Skéköl tō. ¹² Jesús siwã' tkéka iskiè tã ichéitō:

—¿Ì kuëkj ì kè or yi a ese kieke a' tō iwà kkachoie tō yi dör ye'? Mokj yö a' a ichè tō ese kè kkayërpa a' a.

¹³ Etã ie' tō ie'pa méat tã ie' e' iékane kanò a tã imía batsöri wishet.

Fariseowakpa pan wölöwoka e' pakè

(Mateo 16.5-12)

¹⁴ Etã Jesús ttōkatapa éna ilè chowa tsèmi ñè. Pan etkè mírak iwã e' tã kanò a. ¹⁵ Jesús iché iarak:

—¿A' tso' wösh wa! A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwoka e' yökj. Ñies a' e' kkö'nú Herodes pan wölöwoka e' yökj.

¹⁶ Ittōkatapa iché ñi a:

—¿Kè se' wã ì tã' ñè! ¹⁷ Jesús wã ijchenewa, tã ie' iché iarak:

—¿Ì kuëkj a' tso' ichök ñi a tō a' kè wã ì tã' ñè? ¿Kam a' éna iwà ar? ¿Kam a' wã iwà jcherwa? ¿A' er darère dò

ekkë? ¹⁸ A' wöbla ta' ¿e' kè wawër? A' kukuöña ta' ¿e' kè wattsër? ¿A' kè éna ianeia? ¹⁹ Mik ye' tö pan skel wadë' wëpa doka mil skeyök (5.000) ekkë a, eta ¿kkó bik ibata kit a' tö?

Ie'pa iiuté:

—Dabom eyök ki bök (12).

²⁰ —Ñies mik ye' tö pan kul (7) wadë' wëpa doka mil tkëyök (4.000) ekkë a, eta ¿kkó bik wà ië' a' tö ibata wa?

Ie'pa iiuté:

—Kul (7).

²¹ Eta ie' iché iarak:

—¿Kam a' éna iwà ar?

S'wöbla kè wawër eköl e' bua'wéne Jesús tö

²² E' ukuöki ta idemirak Betsaida ta wëm wöbla kè wawër ese debitu eköl pë' wa Jesús a ta ikköchökerak ie' a tö ikó ulà wa as ibuarne. ²³ Eta ie' tö iklö'wéwa iulà a ta iyéttsaitö bánet. Eë ie' tö iwöbla bök nuwéka wiri wa ta iulà méka iki ta ichakéitö, “¿Be' wöbla wawëne?” ²⁴ Eta wëm tö ká weblé ta iché:

—Pë' suekeyö erë ye' wa iwër wësua kal shköke suë.

²⁵ Eta Jesús ulà mékane iwöbla ki ta wëm tö ká sué krereë ta iwöbla wawënene buaë. Íyi ulitane suéitö buaë.

²⁶ Eta Jesús tö ipatkémine iu a ta iché ia:

—Kè be' mi'ktkö pë' shua.

Pedro tö iché tö Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' (Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ E' ukuöki ta Jesús ena ittökatapa míyal ká tso' tseë ate Cesarea Filipo e' a. Nāla ki Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ima pë' tö ichè, ye' dör yi?

²⁸ Ie'pa iiuté:

—Welepa tö icheke tö be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skököl tteköl bak kiè Elías

shkenekane e'. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skëköl ttekölpa skà bak e' wele.

²⁹ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Erë çima a' ichè, ye' dör yi?

Pedro tö iüté:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'.

³⁰ Erë Jesús kè wà ie'pa kàne yi dör ie', e' chök yi a.

Jesús e' biyó ché tö itterawa

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Jesús tö ie'pa a itsá ché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaë tajë. Judiowak kueblupa ena sacerdotepa wökirpa ñies s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ye' waterattsä. Ye' tterawa, erë e' kî ká de mañat etä ye' shkerdakane.

³² Ttè e' chéitö ie'pa a wöshak. Erë Pedro tö ie' kiémi bánet ta iuñémiitö. ³³ Erë Jesús e' wötrée ta ittökataka weblé krereë ta Pedro uñéitö i' es:

—¡A Satanás, be' yúshka bánet ye' yöki! Be' kè tö íyi suè wes Skëköl tö isueke es; be' tö isueke wes s'ditsö tö isueke es.

³⁴⁻³⁵ E' ukuöki ta ie' tö ittökataka ena pè' malepa kié e' ska' ta ichéitö:

—Yi e' tsatkak ittèwà yöki, ese kè ulà a sene michoë dòpa. Erë yi e' mettsä ttèwà ye' dalèrmik ena ye' ttè buaë e' dalèrmik, ese ulà a idöraë. E' kuëki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kè kàne tkinukia e' kî. E' skéie ie' kawöta e' chök dò ittèwà wötëulewà krus mik ekkë. Es ie' kawöta shkök ye' itöki. ³⁶ Íyi ulitane tso' ká i' a, e' de a' ulà a, erë sene michoë e' kè dè' a' ulà a, e' ta e' dör çie bua' a' a? ³⁷ Sene michoë kè patorpa ì wa. ³⁸ Mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' Yé olo ta', ñies ibiyöchökwakpa batse'r e'pa ta, etä wépa jaëne ye' kî pè' sulusipa kè tö Skëköl dalöiè wes

trër wakpa kè tö imaso dalöiè es esepa wörki, esepa ki ye' jaërdaë nies.

9

¹ Nies ie' tö iché ie'pa a:

—Moki ye' tö a' a ichè tö a' tso' íe, e' welepa tö ì blúie Skéköl tso' e' kèwö de diché ta', e' suëraë kam iblërulur e' yöki.

Jesús tö ilo taië e' kkaché ittökatapa a

(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Ká teröl ukuöki ta Jesús mía ká bata kakkeë e' ki. Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iwā e' ta. Etā eë ie'pa wö shaë ie' manenettsa mía kuā'ki. ³ Ie' datsi' manenettsa mía dalölöë saruruë, kè yi a ká wa'ñe datsi' sunuk as idöttsa saruruë es. ⁴ Etā ie'pa tö Skéköl ttekölpa bak ká iaiaë kiè Elías ena Moisés e'pa sué kapakök Jesús ta. ⁵⁻⁶ Ie'pa tkinewā taië. Pedro kè éna ì aneia chè, e' kueki ichéitö Jesús a:

—¡A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' íe! Sú sa' tö úla yuëka mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a. ⁷ Etā mochka tö ie'pa kitéwā ta e' shua ie'pa tö ttò ttsé tö ichè: “Së dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' ttò ttsó.” ⁸ E' bet ta ie'pa ká sué ipamik ta ie'pa isué tö kè yi ku'ia, Jesús è dur ie'pa ta.

⁹ Ie'pa datskene wöwa'k ta Jesús tö ie'pa a ichè:

—Ì sué a' tö e' kè pakar yi a dò mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéwā shkenekane e' ukuöki.

¹⁰ E' kueki ie'pa tté iwakpa è ñi ta. Erë ie'pa ñi chaköke: “Ie' ttéwā shkenekane ¿ima e' wà dör?” ¹¹ Ie'pa tö Jesús a ichaké:

—ǰl̄ kuek̄i s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö icheke tö Elías kawötä dökne kewē wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yök̄i?

¹² Ie' iūtérak:

—E' yëne tö Elías datse kewē. Ie' tö ì kos kaneweketke kewē wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yök̄i. Erë ǰl̄ kuek̄i Skëköl yëkkuö tö ichè tö S'ditsö Alà, e' weirdäe ena iwatërdattsa? ¹³ Ye' tö a' a ichè tö Elías dë'bak, etä ie'pa tö iwe'ik siarë wës ie'pa k̄i ikiane es. E' bak wës ie' tté tso' kitule Skëköl yëkkuö k̄i es.

*Kabëla eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)*

¹⁴ Mik idenerak wé ittökatapa malepa tso' eë, etä ie'pa isué tö taië pë' tso' ipamik. Nies isuëitörak tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa ñi iütöke ie'pa ta. ¹⁵ Mik pë' tö Jesús sué, etä iwö krarulune ta itunemirak ishke'uk. ¹⁶ Ie' tö ichaké ittökatapa a:

—ǰl̄ k̄i a' ñi iütöke?

¹⁷ Wëm eköl tö iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, íe ye' wä ye' aladulaköl debitu be' a. Wimblu sulusi tso' ia e' kuek̄i kè itto. ¹⁸ Ká wa'ñe wé ie' tso' eë wimblu tö ie' éna ká chöwekewa ta ikéure iski ta shuya deka ikkò a, ikà blarke ñi mik ena ikranewa. Be' ttökatapa a ikiéyö tö wimblu e' trë'úshkar erë kè ie'pa a ione.

¹⁹ Jesús tö iüté:

—ǰA pë' kè erblöta' Skëköl mik! ǰMik ye' sermirö a' ta? ǰKos ye' tö a' dalé'ttsemirö? Kabëla ñe' tsübitu ña.

²⁰ Etä ie'pa wä kabëla mítser Jesús ska'. Erë mik wimblu sulusi ñe' tö Jesús sué ta kabëla painuwékaitö taië anerö iski e' tréka burup burup ta ikkò a shuya deka. ²¹ Jesús tö kabëla yé a ichaké:

—¿Mik i' wamblënemi ie' ta'?

Iyé tö iüté:

—Mik ie' ià tsirlala e'tami. ²² Taië wimblu tö ie' ma'wé ttèwä. Mikle ta iuyéwaitö bö' a ö di' a ittowaie. Sa' saú er siarë wa. Ilè ormi be' a, e'ma sa' kimú.

²³ Jesús tö iüté:

—¿Wes bö ibikeitsèmi tö ye' kè a ionuk? Yi erblöke Skëköl mik, jese a ì kos ormi!

²⁴ Eta kabëla yé tö iché aneule:

—Ye' erblöke Skëköl mik. ¡Ye' kimú kí erblök imik!

²⁵ Mik Jesús tö isué tö taië pë' daparke, eta wimblu sulusi uñéitö i' es:

—A wimblu, kabëla i' tteke be' tö kukuò kè wattsër, kè tto. Ye' tö be' ké e' yóttsa kabëla i' a. Kè be' e' tiukwane ie' a.

²⁶ Wimblu anekä ta kabëla skà éna ká chöwëwaneitö. E' ukuöki ie' e' yéttsa ta kabëla ate wes s' duowa es. E' kuëki pë' taië tö ichè tö moki iduowa. ²⁷ Erë Jesús tö iklö'wëwä iulà a ta ikimé e' kökkä ta ie' e' kéka.

²⁸ E' ukuöki ta Jesús dewä weshke ta ittökatapa tö ie' a ichaké bánet.

—¿Ì kuëki sa' kè a wimblu e' trëshkar?

²⁹ Ie' tö ie' pa iüté:

—Wimblu sulusi ese trëshkarmi ikiè S'yé a e' è wa*

Jesús skà e' biyó ché tö itterawa

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰⁻³¹ Jesús ena ittökatapa e' yéttsa ee tkami Galilea. Ie' tso' ie' pa wöbla'uk, e' kuëki ie' kè ki ikiane tö wé ie' pa tso' e' jcherwä yi wä. Ie' tö iché ie' pa a:

* 9:29 ikiè S'yé a e' è wa: Yëkuö këchke wele tö ikí kuötkéka i' es: ena batsè wa.

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pè' ulà a ta ye' tterawarakitö. Erë e' k_i k_a de mañat ta ye' shkerdakane.

³² Erë ì ché ie' tō, e' wà kè àne ie'pa éna, ñies ie'pa suanerak ichakök.

Yi dör ibua'ie Skëköl wöa

(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ E' ukuök_i ie'pa demi Cafarnaúm. Mik ie'pa dewa weshke, eta Jesús tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì k_i a' ñì iütöro ñalà k_i?

³⁴ Erë ñalà k_i ie'pa ñì iütöro tō wé dör ibua'ie imalepa tsata, e' kuek_i ie'pa siwa'bléwa. ³⁵ Eta Jesús e' tkéser ta ie'pa dabom eyök k_i bö! e'pa kiéitö ta ichéitö ia:

—Yi k_i ikiane tō idö ibua'ie imalepa tsata, e' ta ese kawöta e' wöökwa imalepa dikia ikanè mésoie ikimoie.

³⁶ E' ukuök_i ta alala duéseritö eköl ie'pa shushaë ta ikékaitö ulà a ta ichéitö iarak:

³⁷ —Yi tō alala i'se kiéwa ye' ttò wa, ese tō ye' wák kiéwa. Es ñies yi tō ye' kiéwa, ese kè wa ye' è kinewa, yi tō ye' patké'bitu, e' kiéwaitö ñies.

Yi kè ku' ñippök se' ta ese tso' buaë se' ta

(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸ Juan tō iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wëm sué sa' tō eköl, e' tō aknama trë'wéyal be' ttò wa. Erë ie' kè ku' se' ta, e' kuek_i sa' tō iché ia tō kè iwaria.

³⁹⁻⁴⁰ Ie' tō ie'pa iuté:

—Yi tō ì kè or yi a ese wé ye' ttò wa, ese kè a ye' yënuK suluë. Yi kè ku' ñippök se' ta, ese tso' se' ta. E' kuek_i kè iwöklö'war. ⁴¹ Yi isie tō di' kakla è mé a' a yè, ye' dör Cristo e' icha a' dör e' kuek_i, mok_i ye' tō a' a ichè tō ese a iské patordaë buaë.

A' tso' wösh wa ì tö s'ké ì sulu wamblök ese yöki

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² “Yi tö ikkëpala erblöke ye' mik, ese eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë taië shute tkòka ák wawoie muéwa ikuli' a batrèemi dayë a e' tsata. ⁴³⁻⁴⁴ A' ulà tö a' ké ì sulu wamblök, e' ta itóö. A' döwa sene micho a ulà etkè, e' dör buaë. E' skéie a' döwa bö' ké a ulà bötkè e' dör suluë. Eë bö' kè wöitta'wa. ⁴⁵⁻⁴⁶ A' klò tö a' ké ì sulu wamblök, e' ta itóö. A' döwa sene micho a klò etkè, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwa bö' ké a klò bötkè e' dör suluë. ⁴⁷ A' wöbla tö a' ké ì sulu wamblök, e' ta iyóttsa. A' döwa ì blúie Skéköl tso' e' a wöbla ek è, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwa bö' ké a wöbla böké e' dör suluë. ⁴⁸ E' ké a öña tö s'kateke kekraë kè duöta'wa, ñies bö' wöñarke kè wöitta'wa.

⁴⁹ “S'weir e' dör s'paiklè wes iyiwak jchè ña'wè mè Skéköl a ese paiklè dayë wa es. ⁵⁰ Dayë dör buaë, erë kè ikke ta'ia, e' ta kè ibuarpaiane. Kè a' tö dayë kke chöukwa a' er a. A' senú bèrè ñita.”

10

Se' ñi öwa ese ché Jesús tö

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Jesús e' yéttsa Cafarnaúm mía Judea ta itkattsa Jordán a wishet. Eë pè' e' dapa'wéne ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'wémitke wes ie' wöblar es. ² Eta fariseowakpa welepa de ie' ska' ta ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wëpa a kawö ta' itayë owa ö au?

³ Ie' tö ie'pa iuté:

—¿Ï uk Moisés tö a' ka' ttè dalöiëno ki?

⁴ Ie'pa tö ie'pa iuté:

—Moisés tö ikéwö me' se' a ñi owa yëkkuö muk s'tayë a ta itrè'ukshkar.

⁵ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' er darerë, e' kueki Moisés tö ttè e' me'at a' a es.
⁶ Erë mik ká i' yöne, etá kè idir es. Itso' kitule i' es: 'Skököl tö se' yö' wëm ena alaköl. ⁷ E' kueki wëpa kè serpaia iyé ena imi e'pa dapömik ta iserdawa alaköl ta. ⁸ Ie'pa böl serdaë ñita ta ie'pa mía wës wák eköl è es.* Es ikiteat, e' kueki ie'pa kè ià böl, ie'pa yöne wës wák eköl è es. ⁹ E' kueki wëpa batséwa Skököl tö esepa kè batsökök yi tö.

¹⁰ Mik ie'pa dene weshke, etá ittökatapa tö ie' ichaké ttè e' ki. ¹¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—Wëm tö itayë éwa, ese tö alaköl ské tséwane, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kewe e' dalösewéwa. ¹² Ñies tayë tö iwëm éwa, ese tö wëm ské tséwane, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kewe e' dalösewéwa.

*Jesús tö ikié S'yé a ala'rla ki
 (Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)*

¹³ Etá pë' wa ala'rla debitu as Jesús ulà mùka iki. Erë ittökatapa tö pë' e'pa uñélor. ¹⁴ Mik e' suéitö ta iluneka ta ichéitö ie'pa a:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wëpa dör wës ie'pa es, esepa blúie Skököl tso', e' kueki kè iwöklö'waria. ¹⁵ Moki ye' tö ichè tö yi kè e' wöowa wës alala es ì blúie Skököl tso' e' kiowa, ese kè döpawa.

¹⁶ Etá ie' tö ala'rla paklö'wéwa ta iulà méka iki ta ier buaë ché ia.

*Inuköl blu' eköl e' tö Jesús a ichaké
 (Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)*

¹⁷ Mik Jesús shkémítke, etá wëm debitu eköl tüneule, e' tkéro kuchë ki ie' wörki, ta ie' a ichakéitö:

* 10:8 Génesis 2.24

—A s'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ¿ì wèmi ye' tō as sene michoë dō ye' ulà a?

¹⁸ Ie' tō iüté:

—¿Ì kueki be' tō ye' kié buaë? Skëköl eköl è dör buaë.

¹⁹ Ie' ttè dalöiëno e' jcher be' wa: 'Kè a' kawö ta' s'ttökwa, kè a' kawö ta' s'senewabak dalöseukwa, kè a' kawö ta' akblök, kè a' kawö ta' s'kkatök kachè wa, kè a' kawö ta' s'kitö'uk, a' yé ena a' mì e'pa dalöiö.'†

²⁰ Wëm ie' iüté:

—A s'wöbla'ukwak, ttè e' kōs dalöië'bitu ye' tō ye' ià duladula e'tami.

²¹ Jesús ie' sué er bua' wa ta' ichéitō:

—Íyi etkè kianeia be' a wè, e' dör i': Be' yú ta' ì tso' be' wa, e' wataúttsa seraq ta' iské múttsa s'siarëpa a. E' ukuöki ta' be' shkó ye' ta' ye' ttökataie. Es ta' íyi buaë taië döraë be' ulà a ká jai a.

²² Ie' dör inuköl blu' taië, e' kueki mik e' ttséitō, etā iwö éwa iski ta' imía eriane taië.

²³ Jesús tō ká sué ipamik ta' ichéitō ittökatapa a:

—¿Inuköl blúpa a darërëë idir dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a!

²⁴ Ttè e' tō ittökatapa tkiwéwa, erë ie' tō ie'pa a iska chéne:

—¿A ala'r, darërëë idir dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a!

²⁵ Inuköl blu'pa a dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a, e' dör darërëë tkòka kameio tkòmi datsi' yuo diké ese wökla a e' tsata.

²⁶ Mik e' ttsé ie'pa tō, etā ie'pa kí tkinewa taië ta' ie'pa ñi chaké:

—E' dör es, e'ma ¿yi tsatkërmi?

²⁷ Ie'pa webléitō ta' ichéitō:

† 10:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

—E' kè ònuk s'ditsö a wēs, erë kè dör es Skëköl a, ie' a fyí ulitane ormi.

²⁸ Pedro tö ie' a ichémi:

—Sa' tö fyí ulitane me'at ta sa' bite be' ta.

²⁹ Jesús iiuté:

—Mokí ye' tö a' a ichè tö yi tö iu ö iëlpa ö ikutapa ö imì ö iyé ö ila'r ö iká méat ye' dalërmik ena ye' tté buaë dalërmik, ³⁰ e' ta ká i' kí ese ulà a iské dörane tajë döká u cien eyök. Es ñies iëlpa ö ikutapa ö imì ö iyé ö ila'r ö iká ese döraë iulà a döká cien eyök. Erë ñies iweirdaë siarë ye' tté buaë kueki. Erë aishkuö ta sene michoë döraë iulà a. ³¹ Erë i'ñe ta s'tso' tajë keweie esepa döraë bataie, ena s'tso' bataie i'ñe ta esepa döraë keweie.

Jesús skà e' biyó chéne tö itterawa

(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Etá ie'pa mirká ñala kí micho Jerusalén. Jesús shkórami ittökatapa yöki kewe. Ittökatapa mir tkirulewa ena pé' mir ie'pa itöki e'pa suane. Ie' ttökatapa dabom eyök kí böl, e'pa kiémiitö bánet ta ì tköraë ie' ta e' pakémiitö ie'pa a. Ichéitö: ³³ “Se' mirká Jerusalén i', etá eë ye' dör S'ditsö Alà, e' merdattsa sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ulà a. Ie'pa tö ye' kichateraë ta ye' wömerattsa pé' kè dör judiowak esepa ulà a ttëwa. ³⁴ Ye' wayueraë ie'pa tö, iwiri tuöraë ye' kí, ye' pperarakitö, ena ye' tterawarakitö; erë e' kí ká de mañat etá ye' shkerdakane.”

Santiago ena Juan tö kawö kié Jesús a

(Mateo 20.20-28)

³⁵ Santiago ena Juan e'pa dör Zebedeo ala'r e'pa dewa Jesús o'mik ta ichéitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa' kí ikiane tö ì kieké sa' tö be' a e' mú sa' a.

³⁶ Ie' tö ichakérak:

—ǰì kiane a' kǐ?

³⁷ Ie'pa tö iiuté:

—Mik be' tkënekā s'blúie olo ta' taië, eṭa kawö mú sa' a e' tköksér be' o'mik, eköl be' ulà bua'kka, eköl be' ulà bakli'kka s'wëttsuk be' ta.

³⁸ Ie' tö ie'pa iuté:

—A' kè wā ijcher ì kiök a' tso'. ǰíyi yeraë ye' tö bacha'bachaë, e' yarmi a' a? ǰA' e' ché weinuk wës ye' weirdaë es?

³⁹ Ie'pa tö iiuté:

—Tó, sa' dirmi.

Ie' tö iché ia:

—Ye' tkā' wā yeraë a' tö. A' weirdaë wës ye' es. ⁴⁰ Erë e' tköksér ye' ulà bua'kka ö ye' ulà bakli'kka, e' kè kéwö menuk ye' a. E' tso'tke klöule yi a imeke esepa a.

⁴¹ Mik ttè e' ttséwā ittökātapa malepa dōkā dabom eyök (10) e'pa tö, eṭa ie'pa ulunekā Santiago ena Juan kǐ. ⁴² Erë ie' tö ie'pa kié seraa ta ichéitö:

—A' wā ijcher tö pè' kè tö Skököl dalöiè, esepa wökirpa kos e' alökeka ie'pa kǐ kekraë, ñies iblúpa tö ie'pa patkeke kësik wa. ⁴³ Erë a' kè kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak s'wökirie, ese kawōṭa e' wöökwa s'malepa dikǐa diöshet ikanè mésoie. ⁴⁴ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie s'malepa tsata, ese kawōṭa e' muktsa s'malepa a kanè mésoie. ⁴⁵ Ye' dör S'ditsö Alà, e' kè dē'bitu as yi tö ye' kǐmù, ye' dē'bitu s'kǐmuk ena e' muktsa ttèwā s'tso' taië e' nuì skéie. E' kuekǐ a' kawōṭa e' wöökwa s'malepa kanè mésoie.

Bartimeo bua'wéne Jesús tö

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ie'pa demi Jericó. Mik Jesús e' yökettsatke ittökātapa ta ena pè' dami taië itöki e'pa ta, eṭa eë wëm eköl siarë

tkër ñalā ska'. E' dör inuköl kak kiökwak kiè Bartimeo dör Timeo alà, e' wöbla kè wawër. ⁴⁷ Mik ie' ittsé tö Jesús Nazaret wak damitkö, etā ie' iché aneule:

—¡A Jesús, s'blú bak David e' aleri, ye' saú er siarè wa!

⁴⁸ Taië pè' tö ie' uñeke as isiwa'blòwa, erè ie' kí arkeka:

—¡A David aleri, ye' saú er siarè wa!

⁴⁹ Etā Jesús e' duéser tā ichéitö:

—Ie' kióttsa.

Etā wëm wöbla kè wawër, e' kiéttsa ie'pa tö tā ichérakitö ia:

—Be' er kuú. Be' e' kóka. Ie' tso' be' kiök.

⁵⁰ Etā wëm tö ipaio kikke yéttsa ppéumi tā ie' e' kéka bet dewa Jesús ska'. ⁵¹ Tā Jesús tö ie' a ichaké:

—¿Ì kiane be' kī tö ye' tö iwè be' a?

Tā ie' tö iüté:

—A s'wöbla'ukwak, ye' kī ikiane tö ye' wöbla buarne.

⁵² Jesús tö iché ia:

—Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene. Be' yúne.

E' wösha tā ie' wöbla buanene tā imía Jesús tā ñalā wa.

11

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Mik Jesús ena ittökatapa dökemitke Betfagé ena Betania tso' tsinet Jerusalén, Olivo kébata kuli' a tā ee ie' tö ittökatapa kié bö! ² tā ichéitö iarak:

—A' yú wì u wëne eruleë ee. Mik a' demi ee, e' bet tā burro pupula moulewa kueraë a' tö etö kè kī yi e' tkëuleka ese. E' wötsóo tā itsúbitu ña. ³ Yile tö a' a ichakeke: '¿Ì uk a' tso'?', e' tā iütó: 'Skëkëpa kī ikiane', e' wa ie' tö imène.

⁴ Etā ie'pa míyal tö burro ñe' kué, motër ukkó a ñalā shaë. Iwötsée ie'pa tö tsèmi.

⁵ Etā welepa iëter ee e' tö ichakérak:

—¿Ì uk a' tso'? ¿ìie a' tö burro se wötsée?

⁶ Ittökatapa tö iüté wes Jesús tö iché ia es ta ie'pa tö iébitu. ⁷ E' ukuökí ittökatapa wa burro bitetser Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikké méka burro kí ta Jesús e' tkéka iki. ⁸ Taië pé' tö ipaio kikké shuélor ñala kí, iskà tö kal kò tè'lor kañika tsèmi ese shuélor ñala kí Jesús ñalé tsoie.

⁹ Pè' mirwa keweie Jesús yöki ñies itöki, e'pa ulitane arke taië:

—¿Skököl kikökasö! Yi datse ie' ttò wa, ayëcha buaë e'. ¹⁰ E' datse s'wëttsukne s'blúie wes se' yé David bak es. Ayëcha buaë ie'. ¿Skököl tso' ká jaì a e' kikökasö!*

¹¹ Jesús dewa Jerusalén ta imía dewa Skököl wé a. Ie' tö íyi weblé serea. Ká tuirketke, e' kuëki imía Betania ittökatapa dabom eyök kí böl, e'pa ta.

Jesús tö higowö yulé

(Mateo 21.18-19)

¹² Bule es ta mik ie'pa e' yélur Betania, eta Jesús dué bli wa. ¹³ Kamië ie' tö higuera klò sué kò arwa buaë. Ie' mía iweblök tö iwö ta'. Erë kè ie' wa iwö kune. Kam iwö kéwö döwa, e' kuëki ikò è arwa taië.

¹⁴ Ie' tö iché higo klò a:

—¿Kè yi tö be' wö katepaia!

E' ttsé ittökatapa tö.

Jesús tö Skököl wé batse'wé

(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ie'pa demi Jerusalén ta Jesús dewa Skököl wé a. Eë ie' e' kéka wépa tso' íyi tauk ena íyi watauk e'pa trë'ukyal. Inuköl mane'ukwakpa† mesa trélurkaitö. Ñies

* 11:10 Salmo 118.25-26 † 11:15 inuköl mane'uk: Judiwak a inuköl tso' wakanewé Skököl wé è a, e' tuëkene ie'pa tö inuköl èse wa.

nuböl wataukwakpa kula' trélurkaitö. ¹⁶ Ñies ie' kè tò yi a kawö mè íyí tsuktkö Skëköl wé shua. ¹⁷ Eta ie' tò s'wöbla'wémitke ta ichéitö:

—Skëköl tò iyë'at iyëkkuö ki: 'Ye' u kirdaë tto ye' ta wé ká ulitane wakpa a, † erë a' tò iia'wéka akblo wéie.

¹⁸ Mik e' ttsé sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tò, eta ie'pa ileritsémi Jesús ttowaie. Ie' tò s'wöbla'weke e' tò pë' kos tkiwéwa, e' kueki judiowak wökirpa suane iyöki. ¹⁹ Erë mik ká tuine, eta ie' e' yéttsa Jerusalén ittökatapa ta.

*Higo klò sinewa
(Mateo 21.20-22)*

²⁰ Bule es bla'mi ie'pa tkamine higuera klò o'mik, eta ie'pa tò isué tò isinewa dò iwí kicha è. ²¹ Eta ì bak e' anewa Pedro éna, e' kueki ie' tò Jesús a iché:

—A S'wöbla'ukwak, isaú higuera klò wayë'abö e' sinewa.

²² Jesús iiuté:

—A' erbló Skëköl mik. ²³ Mokj ye' tò a' a ichè tò yi tò iché kabata wì a: 'jBe' e' skótsa íe anúwa dayè a!' ta iklö'wéitö mokj kè ibikeitseká bötböt tò ì chéitö e' wà tköraë, e' ta es iwà tköraë. ²⁴ E' kueki ye' tò a' a ichè tò iklö'ú tò ì kié a' tò Skëköl a e' wà detke a' ulà a, eta iwà döraë. ²⁵⁻²⁶ Ñies mik a' tso' ikiök ie' a, eta ilè tté tso' a' wà yile ki, ese nuí olo'yó iki as S'yé tso' ká jaì a e' tò a' icha olo'yó a' ki ñies.

*jYi tò kawö mè Jesús a?
(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)*

²⁷ E' ukuöki ta ie'pa dene Jerusalén. Jesús shkòdur Skëköl wé a. Eta sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè

† 11:17 Isaías 56.7

dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de ie' ska'
²⁸ ta ichaké ia:

—¿Yi ttò wa be' tò íyi ikkè wèke? ¿Yi tò e' kèwö mé be'
 a?

²⁹ Ie' tò iüté:

—Ñies ye' tò a' a ilè chakeke, e' iüté a' tò, e' ta ye' tò
 a' a icheke tò yi tò ikéwö me' ye' a. ³⁰ ¿Yi tò Juan patké'
 s'wöskuök? ¿Skököl tso' ká jaì a e' ö s'ditsö? Ye' iütó.

³¹ Ie'pa ñi iütémi ta ichekerakitö: “Sö ichèmi tò Skököl
 tò ipatké'bitu, e' ta ie' tò se' a ichèmi: ‘¿Ì kuèki a' kè wa ie'
 ttè klöone?’ ” ³² Pè' ulitane tò iklö'wé tò Juan dör Skököl
 ttköl chökke, e' kuèki ie'pa suane pè' yökì. E' kuèki ie'pa
 tò icheke ñi a: ‘Kè se' a iyènuke tò s'ditsö tò ie' patké.’ ³³ E'
 kuèki ie'pa tò iüté:

—Kè sa' wa ijcher.

Ie' tò ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kè tò a' a ichepa tò yi tò ye' a kawö mé íyi
 ikkè woie.

12

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Jesús tò ttè kleé ie'pa a i' es: “Wëm eköl tò uva kuatké
 taië ta ikköiëwaitö buaë, kauk biéitö uva diò tuoie. Ñies
 úla yuéitö kakkéë uva kkö'noie. E' ukuökì ta ie' tò ipeitëat
 wëpa welepa a as ie'pa tò ipataù ie' a iwörke e' kak wa. E'
 ukuökì ta ie' mia ká bánet. ² Mik uva wöline tso'tke wë'iàë
 shtë, etä ie' tò ikanè méso patkémi eköl ie' icha tsuk.
³ Erë ie'pa tò ikanè méso klö'wéwa ppé taië patkémine
 ulà wöchka. ⁴ Etä kanè wák tò ikanè méso skà patkémine
 eköl, erë e' shkà'wé ie'pa tò iwökìr kì ta iché suluë. ⁵ E'
 ukuökì ta eköl skà patkémine ie' tò ta e' ttéwa ie'pa tò.

E' ukuöki ikanè mésopa skà patkémiiitö taië, erë ie'pa tö welepa ppélor welepa ttélur.

⁶ “Bata ekkë tã iateia eköl è. E' dör iwák alà, e' dalër taië ie' éna. E' patkémiiitö tã ie' ibikeitsè: ‘Ye' alà idir, e' kueki ie'pa tö idalöieraë.’ ⁷ Erë ie'pa tö iché ñi a: ‘Ká i' atdaë ie' wì ulà a. Ittöwasö, es ká i' döraë se' ulà a.’ ⁸ E' kueki ie'pa tö iklö'wéwã ttéwã tã inú kéumi ie'pa tö uva ké a bánet.”

⁹ Etã Jesús tö ie'pa a chaké:

—¿Ima a' ibikeitsè? ¿Ì weraë kanè wák tö? Ie' mira kanéukwakpa ttökulur tã uva kané meraneitö pë' kuá'ki a.

¹⁰ Ye' tté tso' kitule Skéköl yëkkuö ki, ¿e' kè sune a' wã? E' tö ichè:

‘Ák watéttsã u yuökwakpa tö e' yönene ák bua'buaië.

¹¹ E' kaneq' Skéköl tö,

tã e' tö s'ttsë'weke buaë, s'tkinewã iweblök.*
Es Skéköl yëkkuö tö ichè.

¹² Ie'pa tö isuéwã tö kleè e' wa Jesús tö ie'pa ché, e' kueki ie'pa éna iklö'wakwã. Erë ie'pa suane pë' yöki, e' kueki ie'pa tö iméat tã iponemi.

S'wökirpa patauk, e' tté

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ E' ukuöki tã ie'pa tö fariseowakpa welepa ena Herodes klépa welepa patkemi Jesús ska'. Ie'pa ki ikiane tö ie' tö ilè ché ikkatoie. ¹⁴ Ie'pa demi ie' ska' tã ichérakitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wã ijcher tö kekraë be' ttò moki. Be' tö sulitane sueke ñikkëë. Ima pë' tö be' cheke e' kè ki be' tkine. E' kueki be' tö s'wöbla'weke yësyësë Skéköl ñalé

* 12:11 Salmo 118.22-23

tté wa. Ichó sa' a, Roma wökir kibi patuésö ¿e' dör buaë ö kè idör buaë?

¹⁵ Erë ie' tö isuéwā tö ie'pa e' öke er sulu wa, e' kuekī ie' tö iché iarak:

—¿Ì kuekī a' tso' ye' ma'uk tsaiè? Inuköl wöshki tsúbitu ña et suè.

¹⁶ Eta' ie'pa tö inuköl wöshki tsémi ie' a et ta' ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿Yi diököl ena yi kiè me'rka iki?

Ie'pa tö iüté:

—Roma wökir kibi.

¹⁷ Eta' ie' tö iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a, ta' kos Skéköl icha ese mú ie' a.

Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwéwā.

¿S'duolur e' shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Eta' saduceowakpa welepa de Jesús ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö s'duowā e' kè shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

¹⁹ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö ttè dalöiëno kitat yëkkuö kī e' tö ichè i' es: Wëm blënewā kè alà atē, e' ta' ie' ël kawötā ischó tsukwā as ilà kòka iël blënewā, e' a.

²⁰ Etökicha wëpa bak döka kul ñi ëlpa, ikibi alaköl tséwā, erë iblënewā kè alà atē. ²¹ Ie' itökī iël tö ischó tséwā, erë e' ñies blënewā kè alà atē. E' sù iwamblëne iël ta' ²² ena imalepa ta'. Ie'pa kul blërulune kè alà atē alaköl e' ta'. Bata ekké ta' ñies alaköl e' blënewā. ²³ Wëpa kul e' bak alaköl eköl è ta'. Mik s'duowā e' shkënekane, eta' ¿wëne dòmi ie' wëm chókíe?

²⁴ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' kè wā Skéköl yëkkuö suule, ñies ie' diché kè jcher a' wā, e' kuekī a' wōā ká chowa. ²⁵ Mik s'duolur e'

shkenekane, eta wēpa ena alakōlpa kè serpawāia nīta. E'pa mīyal wes Skēkōl biyōchōkwakpa tso' ká jai a kè sarta'wā nīta es. ²⁶ ¿A' kī kiane jchēno tō mokī s'duowa e'pa shkerdakane? Skēkōl ut Moisés ta kal tsir wōñarke bō'ie, e' shua, ¿e' pakè kè aritsule a' wā Moisés yēkkuō kī? E' kēwō ska' ta Skēkōl tō iyē': 'Ye' dōr Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kēkōl.'† ²⁷ E' wā kiane chē tō ie' kè dōr s'duowa, e'pa Kēkōl. ¿Ie' dōr s'ttsē'ka, e'pa Kēkōl! Taiē a' wōa ká chowa.

¿Skēkōl ttè dalōiēno e' isie dōr ibua'ie?

(Mateo 22.23-40)

²⁸ Eta s'wōbla'ukwak ttè dalōiēno wa dur ekōl ie'pa tso' nī iūtōk e' ttsōk. Ie' tō ittsé tō Jesús tō ie'pa iuté buaē, e' kuekī ie' ichaké ia:

—Skēkōl ttè dalōiēno, ¿e' wēne dōr ibua'ie imalepa tsata?

²⁹ Ie' iūté:

—Skēkōl ttè dalōiēno kibiie imalē tsata e' dōr i': 'A Israel aleripa, a' tō ittsó. Kēkē dōr se' Kēkōl, e' è dōr Skēkōl. ³⁰ E' dalēritsó a' er kōs wa ena a' wák kōs wa ena a' erbikè kōs wa ena a' diché kōs wa.' ³¹ E' itōkī e' dōr i': 'A' malepa dalēritsó wes a' wákpa e' dalēr es.' Kè ttè ta' dalōiēno tkōka ttè bōt e' tsata.

³² Eta s'wōbla'ukwak ttè dalōiēno wa, e' tō iché ia:

—A s'wōbla'uk, be' iuté buaē. Ì ché be' tō e' dōr mokī. Skēkōl dōr ekōl ème. Kè e' skà ta. ³³ Nīes s'kawōta ie' dalēritsōk se' er kōs wa ena se' kabikeitsò kōs wa, ena se' diché kōs wa, nīes s'kawōta s'malepa dalēritsōk wes se'

† 12:26 Ye' dōr Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kēkōl: Mik ttè e' yé' Skēkōl tō Moisés a, eta Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blērulunebak ká iaiaē. Wes ie' tō ichē, e' wā kiane chē tō ie'pa tso' ttsē'ka Skēkōl ta. Éxodo 3.6 saú.

wák e' dalër es. E' wésö, e' ta e' dör buaë se' a tkòka iyiwak jchëule ña'wè wa'ñe ena iyiwak jchëule skà mèsö Skëköl a e' kos tsata.

³⁴ Mik ie' isué tö s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tö ie' iüté buaë yësyësë, etä ie' tö iché ia:

—Ì blúie Skëköl tso' e' o'mik tsinet be' tso'.

Etä kè yi kësik dë'kaia ie' a ì skà chakök.

¿Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Jesús tso' ie'pa wöbla'uk Skëköl wé a ta ie'pa a ichakéitö:

—¿Wes s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ichèmi tö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ³⁶ Erë David wák tö iyë' Wiköl Batse'r wa i' es:

'Skëköl tö ichè ye' Këköl a:

Be' e' tkóser ye' ulà bua'kka dalöiëno taië,

dò mik ye' tö be' bolökpa mérö be' klò dikia etä.†

³⁷ Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dör David aleri, e' ta ¿wes e' kièmi David tö ie' Këköl?

Etä pè' tso' taië, e'pa tö Jesús ttò ttseke er bua' wa.

Jesús tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús tö s'wöbla'weke e' shua ie' tö iché: “A' e' kkö'nú s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa yöki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsjë ese mik wé pè' tso' taië ese ska' as pè' tö ie'pa shkë'ù wes këkëpa dalöiërta' taië es. ³⁹ Nies se' ñi dapa'wo wé a ena wé ie'pa kawö tkö'wekerakitö, ese ska' kula' tso' këkëpa dalöiërta' esepa a, ese yuleke ie'pa tö e' tkoie. ⁴⁰ Ie'pa tö alakölpa schó u yetä'ttsa iulà a, etä

† 12:36 Salmo 110.1

ittökerak S'yé tã braraë sulitane wöwa idikiñoie tö ie'pa dör pë' buaë yësyësë. Ie'pa weirdaë siarë s'malepa tsata.”

Alaköl siarë tö inuköl mé Skököl a

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Etökicha tã Jesús tkër kalkuö tso' inuköl ioie mè Skököl a e' wösha pë' tso' inuköl iök kalkuö a e' sauk. Inuköl blúpa tso' tajë esepa tö inuköl ieke tajë. ⁴² E' wöshaë tã alaköl siarë dör schó debitu eköl, e' tö inuköl wöshkila yöule cobre wa tuë tottola ese iéwa böt kalkuö ek a. ⁴³ Jesús tö ittökataka kié tã ichéitö ia:

—Mokj ye' tö a' a ichè tö alaköl siarëla dör schó wj tö inuköl iéwa kibiie imalepa tö iié kos e' tsata. ⁴⁴ Ie'pa ulitane tö inuköl kuö atë ese ié, erë ie' siarë, e' tö ie' wa itso' sënoie e' kos méttsa. E' kuekj ye' tö ie' ché es.

13

Jesús tö iché tö Skököl wé olordawa

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Mik Jesús e' yéttsa Skököl wé a, etã ittökata eköl tö iché ie' a:

—jA s'wöbla'uk, isaú! U bua'buä yöule ák bua'buäala wa.

² Ie' iituté:

—U kos tso' bua'buäë sué a' tö ie, e' olordawa seraa, iékwö è kè atpa ñi bata kj.

jì wa sö isuëmi tö ká i' erkewatke?

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ E' ukuöki tã ie'pa míyal kabata kié Olivo tkërka Skököl wé wöshaë eë. Jesús e' tkésër tã Pedro, Santiago, Juan ena Andrés e'pa tö ie' a ichaké bánet: ⁴ “Ichó sa' a: ¿mik íyi ekkë wamblërmi? jì wa sö isuëmi tö iwamblërketke?”

⁵⁻⁶ Ie' iiüté: “Tajë pè' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Icherarakitö: ‘Ye' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', ta pè' kiterarakitö tajë. E' kueki a' tso' wösh wa as kè yi tö a' kitö'ü.

⁷ “Mik a' tö ibiyó ttsé tö ká tajë wakpa ñippöke tajë wì a dià a, etä e' kè tö a' tkiuk. E' wake' tköraë, erë ká i' erwami e' kianeia. ⁸ Ká kuä'ki kuä'ki wakpa ñippöraë ñita. Nies í tö ká wötj'weraë ká wa ñe. Ñies ká tseë wakpa tteraë bli tö tajë. Íyi ekkë dör erpa s'tsá weirketke kam ye' döne e' yöki ese. E' dör wes alaköl alà kurketke ta ikirirke es.

⁹ “A' e' kkönú. A' merdattsa s'shulökwakpa a ta a' burdaë siarë judiowak ñi dapa'wo wé a. Ie'pa tö a' keraë e' duökser shulè s'wökirpa ena s'blúpa wörki ye' tté kueki. Es a' tö ye' tté pakeraë ie'pa a. ¹⁰ Erë kam ká i' erwa e' yöki ye' tté buaë e' kawöta pakè ká ulitane wakpa a. ¹¹ Mik a' menettsa tté shulökwakpa a, etä kè a' tkinuk ima a' e' tsatkömi. Mik e' kèwö de, etä kè a' ttöpa a' wákpa er wa, e' skéie Wiköl Batse'r ttöraë a' wa. E' kueki tté eraë Skököl tö a' a chè e' chó. ¹² Etä welepa tö iël wömerattsa ttëwa, iyé tö ilà wömerattsa, ñies ala'r e' kōrakā iyé ena imi kkatök as ittōwa. ¹³ Sulitane tö a' sueraë suluë ye' tté kueki. Erë yi e' tkéwa darërëë dōkā bata ekkë, esepa tsatkërdaë.

¹⁴ “Íyi sulusi tö ì dör batse'r ia'wè ñáie e' tkërdakā wé kè ikawöta tkèkā ee* (yi tso' yëkkuö i' sauk, e' éna iwà anú). Mik e' sué a' tö, etä wépa serke Judea e'pa tkóyalmi kabata a. ¹⁵ Yi tso' u bata ki ese kè dōkwane weshkē ifyi yöktsa, itkóshkarmi. ¹⁶ Ñies yi tso' kaneblok kañikā ese kè dōkwane weshkē idatsi' yöktsa. ¹⁷ E' kèwö ska' ta alakölpa alà kurketke ena alakölpa tsu' muke ilà a jwéstela ina esepa ta! ¹⁸⁻¹⁹ S'ditsö weirdaë tajë shütē kōs kè s'we'ikule

* 13:14 Íyi sulusi...tkèkā ee: Mateo 24.15 saú.

ekke mik ká yö' Skëköl tö dò ikkë ta, ñies kōs kè s'weirpa aishkuö ta ekke. E' kuëki ikió Skëköl a as kè e' wamblër a' ta yuëdiö këska'. ²⁰ E' këwö kè wöópawa Skëköl tö, e'ma kè yi isie atukia ttsë'ka. Erë e' këwö wöerawaitö, wépa shukitbakitö esepa dalërmik.

²¹⁻²² “Kachökwakpa e' kōrakā e' chök tö ie'pa dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' ö ie'pa dör Skëköl tteköl wele. E'pa tö ì kè or yi a ese weraë s'kitö'woie tö ie'pa ttè dör mokië. Dò wépa shukit Skëköl tö, esepa kitö'wëmi e' mú kitërmi e'ma. E' kuëki yile tö iché a' a: 'Isaú, wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dur íe', ö 'Isaú, idur wë', e' ta kè a' tö iklö'war. ²³ ;A' tso' erki! Íyi ekke biyó chétkeyö a' a keweie.

Jesús dōrane olo ta' taië

(Mateo 24.29-35,42,44; Lucas 21.25-36)

²⁴ “Erë s'weine e' këwö tka, eta diwö wötuirdawa, ñies si'wö kè wöñarpaia. ²⁵ Bëkwö darolordaë ena ì kōs tso' ká jai a e' wötirdaë. ²⁶ Eta ye' dör S'ditsö Alà, e' datse mò a diché ta' taië olo ta' taië, e' wërdaë. ²⁷ Skëköl biyöchökwakpa patkeramiyö wépa shukitbakyö, esepa dapa'ukka ek tsiní ème. Ie'pa tö iyuleraë ká wa'ñe dò wé ká i' bata erkerö ee ena wé ká jai bata erkerö ee.

²⁸ “A' e' wöbla'ú ttè ikkë wa iwà saú higo klò wa: Mik iulatska tso' ulölöla ena erpa iköyök tskirdoka, eta a' wa ijcher tö duas dewatke tsinet. ²⁹ Es ñies mik a' tö isué tö íyi ekke wamblërke, eta a' wa ijchenú tö ye' datskene, e' diwö dewatke tsinet. ³⁰ Moki ye' tö a' a iché tö íyi ekke wamblërdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yöki. ³¹ Kashuk ena ká i' erdawa, erë ye' ttè michoë e' kè erpawa yës.

³² “Erë e' kèwö e' diwö kè jcher yi wà. Skèköl biyöchök-wakpa tso' ká jai a, e'pa kè wà ijcher, ñies ye' dör Skèköl Alà e' kè wà ijcher. S'yé è wà ijcher.

³³ “A' kè wà ijcher wekkè ta idiwö de, e' kueki a' tso' erki, a' senú wösh wa. ³⁴ E' dör wes wëm eköl mi'keä kamië ká kuà'ki a es. Ie' tö iché ikanè mésopa a: ‘U kkö'nú ña.’ Età kanè tuléatitö ie'pa bik ekkè a. Ie' tö iché ie' ká wékkö kkö'nukwak a: ‘Be' tso' wösh wa.’ ³⁵ Es ñies a' tso' erki. A' kè wà ijcher mik ye' dör wes u wák es e' dotkene. Ye' dömibitü ká tuinetke ekkè alè, ká shaböts alè, dakro ane ekkè alè ö ká ñine alè ta. ³⁶ A' tso' wösh wa dö' a' kuèwayö kapè a. ³⁷ Ttè chéyö a' a, e' chekeyö sulitane a: ¡A' tso' wösh wa!”

14

*Judiowak wökirpa tö Jesús aleritsé klö'wèwà
(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)*

¹ Ká böt è kianeia Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwö tkö'woie. Ñies e' kèwö ska' ta Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwö tkö'weke judiowak tö. Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesús aleritsé kitö'wè iklö'wowa ttèwà. ² Ie'pa welepa tö iché:

—Kè sö wamblö Se' Yépa Yërulune Egipto e' kèwö a as pè' kè shutirka. E' kueki ie'pa éna iklö'wakwa ikité wa.

*Jesús klö'ki kiö masmas téka alaköl eköl tö
(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)*

³ Jesús minea Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. Ie' tkëria mesa ki, e' dalewa alaköl debitü eköl e' wà kiö masmas kiè nardo ese chökle tuè darëre, ese debitü. Kiö e' ukkuö yöule ák kiè alabastro e' wa. Kiö ukkuö kuli'

péwaitò tã itéka Jesús wókir ki. ⁴ Welepa uluneka ie' ki tã ñni a ichérak:

—ǰì kuéki alaköl tö kiò we'ikéwa? ⁵ Ituè darèrè doka s'kaneblò duas ek ské ekkè. Iwatormittsa s'siarèpa ki-moie.

Etã suluë ie'pa tö alaköl e' paké.

⁶ Erë Jesús tö iché:

—Imúat bèrè. ǰì kuéki a' itsiriweke? Íyi buaë kanewé ie' tö ye' a. ⁷ S'siarèpa tso' kekraë a' shua, etã e'pa kimèmi a' tö mik a' ki ikiane e' tã. Erë ye' kè ku' kekraë a' tã. ⁸ Ie' tö iwé ye' a kos ie' a ior ekkè. Ie' kiò té ye' ki ye' kanéwoie kam ye' nu wötèrwa e' yöki. ⁹ Moki ye' tö a' a ichè tö ká wa'ñie wé Skéköl ttè buaë pakarke eë ipakardaë ñies tö ie' tö ì buaë o' ye' a. Es e' kè chöpawa yi éna.

Judas tö Jesús wóméttsa

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Jesús ttökatapa dabom eyök kí böi, e' eköl dör Judas Iscariote, e' mía sacerdotepa wókirpa ska' ichök tö ye' a Jesús mermittsa a' a. ¹¹ Mik e' ttsé ie'pa tö, etã ittse'nerak buaë tã ikablé ie' a inuköl muk. Etã ie' tö kawö yulémi bua'iewa Jesús wómottsa.

Jesús bata chkéia ittökatapa tã

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Kawö kiè Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwö tsá diwö dewatke* E' diwö wa ie'pa obeja pupula jcheke Judiowak Yépa Yèrulune Egipto, e' kèwö tkó'woie. Etã Jesús ttökatapa tö ie' a ichaké:

* 14:12 Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwö: Kawö e' tkó'weke judiowak tö dò ká kul, e' tsá diwö kièrakitö Se' Yépa Yèrulune Egipto e' kèwö.

—¿Wé be' k_i kiane tö sa' mi' kawö tkö'w_ekesö e' chké kanéuk be' a'?

¹³ Ie' tö iché ie'pa bö_l a:

—A' yú Jerusalén. Mik a' demi e_e, eta w_em ku_eraë a' tö eköl, e' w_a di' dami ska_uña a. E' itök_i a' yú. ¹⁴ Ta u wé a ie' demi e' wák a ichó: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Úshu wé a ie' tö kawö tkö'w_ekesö e' chké ñemi ie' ttök_atapa ta?' ¹⁵ Ie' tö úshu b_erie tso' kákke tso'tke kaneoule buaë, e' kkacheraë a' a. E_e ichké kaneú se' a.

¹⁶ Eta ie'pa bö_l míyal Jerusalén ta íyi ulitane kuérakitö w_es ie' tö iché es. E_e chkè kanewérakitö kawö tkö'woie.

¹⁷ Mik ká tuine, eta ie' debitu ittök_atapa dabom eyök k_i bö_l, e'pa ta. ¹⁸ Mik ie'pa e' tulés_er chkök, eta ie' tö iché ie'pa a:

—Mok_i ye' tö a' a ichè tö a' eköl tö ye' wömeratts_a. E' wák tso' ye' ta chkök.

¹⁹ Eta ie'pa e_rianeka taië ta ie'pa tö ie' a ichakémi eköl eköl:

—¿Ye' alè idir?

²⁰ Ie' tö iiuté:

—E' dör a' dabom eyök k_i bö_l tso' ye' ta pan nuuk tk_a' etkè a ñè, e' eköl. ²¹ Ye' dör S'ditsö Alà e' ta itköraë w_es itso' kitule Skököl yëkkuö k_i es. Erë w_estela ina yi ye' wömeketts_a e' ta. ¡Buaë idir w_em e' a tö kè ikunúpa!

²² Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klö'wéitö, e' k_i w_estela chéitö Skököl a ta iblatéitö watié ie'pa a ta ichéitö:

—Pan s_e dör ye' chkà, e' ñú a' tö.

²³ E' ukuök_i tk_a' a vino tso', e' klö'wéitö, e' k_i w_estela chéitö Skököl a ta ie'pa ulitane tö tk_a' e' wayé. ²⁴ Ie' tö iché ie'pa a:

—Vino s_e dör ye' pé. Ye' tterawa e' p_e' t_erdaë taië, e' wa ttè pa'al_i me' Skököl tö, e' wà de. E' wa p_e' taië tsatkërdaë.

²⁵ Mok_i ye' a' a ichè tö vino kè yepaiayö dò mik ì blúie

Skëköl tso' e' k_éwö de et_ä. Mik ide, et_ä iskà yeraneyö a' t_ä.

Pedro tö icheraë tö ie' k_è w_ä Jesús suule

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Et_ä ie'pa tö Skëköl ttseittsé, e' ukuök_i t_ä ie'pa míyal Olivo k_ébata a. ²⁷ Jesús tö iché ie'pa a:

—A' ulitane tköyaldaë. A' ye' meät_däë ekörla. E' dör wes itso' kitule Skëköl y_èkkuö k_i es, e' tö ichè: 'Obeja kk'ö'nukwak ttewar_aëyö, et_ä obeja pordami w_i a dià a.'†

²⁸ Erë mik ye' ttew_a shkenek_ane, e' ukuök_i t_ä ye' miraë Galilea a' yöki k_ew_e.

²⁹ Pedro tö ie' a iché:

—Eré ie'pa ulitane be' memiät ekörla, erë ye' k_è tö be' mepaät.

³⁰ Ie' iiüté:

—Moki ye' tö be' a ichè tö i' nañewe, kam dakro skà arne, e' yöki be' tö icheraë mañatökicha tö be' k_è w_ä ye' suule.

³¹ Erë Pedro tö ik_i ché i_a kröröë:

—Eré ye' ttew_amirakitö be' t_ä, erë k_è ye' ichepa tö k_è ye' w_a be' suule.

Et_ä ie'pa ulitane ttöke es ème.

Jesús tté S'y_é t_ä Getsemaní

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² E' ukuök_i t_ä ie'pa míyal k_a kiè Getsemaní ee. Jesús tö iché ittök_atapa a:

—A' at_e tular i_e, ye' m_ia ttök S'y_é t_ä.

³³ Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iw_a e' t_ä. Et_ä ie' erianemi chkenew_ami tajë. ³⁴ Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' eriane tajë ttsës_kua ye' ttew_amiitö ekkë. A' e' tsúat i_e, k_è a' kapök_wa.

† 14:27 Zacarías 13.7

³⁵ E' ukuöki ie' mía wishke ta ie' e' kéutër wöwakköt iski ta ikiéitö Skëköl a tö ì tköraë ie' ta, e' diwö tköami ie' ki, e' ta itkóüü. ³⁶ Ie' ichè: “A yéwöla, íyi ulitane ormi be' a. Ì tköraë ye' ta e' dör wes íyi bacha'bachaë yèwasö es. E' ulà a ye' yóttsa. Erë kè iwar wes ye' ki ikiane es, iü wes be' ki ikiane es.”

³⁷ E' ukuöki ta ie' dene wé ittökatapa tulur ee ta ie'pa kuéitö kapötulur. Ie' tö iché Pedro a:

—A Simón, ¿be' kapowa? ¿Kè be' wa kapèwa wöklöne dò hora ek è? ³⁸ Kè a' kapökwa. A' ikió Skëköl a as ì sulu tö a' erkiöweke ese kè e' alòka a' ki. Moki a' éna ì buaë wak, erë a' diché kè dè'ka iwà uk, e' kueki a' a darërëë idir.

³⁹ Ie' míane ta tté Skëköl a wes kewe itté es. ⁴⁰ Mik ie' dene ta ie'pa kuéneitö kapötulur; ie'pa wöbla surirkewa kapè wa e' kueki. Ie'pa kè wa ttè kune ie' iutoie. ⁴¹ Ie' skà míane ttök S'yé ta e' dene, i' ta idare mañatökicha, eta ie' tö iché iarak:

—¿A' kapötuluria enukeia? Wè' a' kapowa. Ye' dör S'ditsö Alà, e' diwö dekatke mèttsa pè' sulusipa ulà a. ⁴² A' e' kóka, yi tö ye' wömekettsa, e' dotke i' ta. Mishka ie' panuk.

Jesús klö'wéwa ibolökpa tö

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa ittökatapa dabom eyök ki böl, e' eköl kiè Judas, e' debitu pè' ta taië. E' wakpa debitu tabè ki ena kal wölö ki. Ie'pa patk'emí sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa ekkëpa tö. ⁴⁴ Judas dör iwömëttsa e' tö ie'pa a iyè'bak: “Wé shké'wéyö wöalattèsè wa, e' dör ie', iklö'úwa a' tö ta itsúmi kkö'naule buaë as kè itköshkar.”

⁴⁵ Eta ie' e' skéwa Jesús o'mik ta iché ia:

—jA S'wöbla'ukwak!

Ta iwöalattséwaitö. ⁴⁶ Etä Jesús klö'wéwa pè' tö.

⁴⁷ Erë ie'pa iëter ee, e' eköl tö itabè yéttsa ta e' wa sacerdote kibi e' kanè méso kukuöña téttsa. ⁴⁸ Etä Jesús tö ichaké pè' ekképa a:

—ǰ! kuëki a' bite ye' klö'ukwa tabè ki kal wölö ki wes akblökwakpa klö'wéwa es? ⁴⁹ Këkraë ye' bak a' shua s'wöbla'uk Skëköl wé a, erë a' kè wa ye' klönewa. Erë i' tköke as itkö wes itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es.

⁵⁰ Etä ittökatapa kos tkayalmi tö iméat ekörla. ⁵¹ Erë duladula eköl dowä ie' itöki e' patrëwabitü ka' kishuo wa, e' klö'wëwarakitö, ⁵² erë idatsi' ppëeatitö wak tkashkarmi sume.

Jesús demi ie'pa wa Judiowak wökir kibipa wörki

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵³ Jesús tsémirakitö sacerdote kibi ska'. Etä ee sacerdotepa wökirpa malepa ena judiowak kueblupa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kos daparke. ⁵⁴ Pedro datse ie'pa itöki kamië döttsa sacerdote kibi u pamik, etä ee ie' e' tséat tkër Skëköl wé shkëkipa ta bö' baiklök.

⁵⁵ Etä sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa tö ttè yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tö iwömüttsa ttëwa, erë kè ie'pa wa ì ttè kune ikkatoie. ⁵⁶ Tajë pè' de ie' kkatök kachè wa, erë ie'pa ttè kè dë'ttsa ñittsëë. ⁵⁷ Welepa tö ie' kkatémi kachè wa ta ichérakitö:

⁵⁸ —Sa' tö ie' ttsë'wa ichök tö Skëköl wé yö' s'ditsö tö i', e' ol'yerawaitö ta iské, kè yöne s'ditsö wa, ese yuérakaneitö ká mañat shua.

⁵⁹ Erë ie'pa ttè kè dë'ttsa ñittsëë.

⁶⁰ Etä sacerdote kibi e' kéka iyamipa shua, ta Jesús a ichakéitö:

—¿Kè be' ie'pa iuteku' yës? ¿Ñe' ie'pa be' kcateke, e' dör i?

⁶¹ Erë Jesús siwa'bléwa ie'pa yöki, kè ie' wa ì iütëne.

Sacerdote kibi ie' skà chaké:

—¿Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'? ¿Be' dör Skëköl kikauleka taië e' Alà?

⁶² Jesús ie' iuté:

—Tó, ye' idir. Ye' dör S'ditsö Alà e' suëraë a' tö tkërka Skëköl diché ta' iyi ulitane tsata e' ulà bua'kka dalöierä' taië. Nies ye' datskene kashuk a mò a e' suëraë a' tö.

⁶³ Eta sacerdote kibi e' datsi' jchéé ikkachoie tö iluneka ta' ichéitö:

—¿Ie se' ki ikkatökwakpa ki kiarmiiä? ⁶⁴ A' ittsé tö ie' e' chò tö ie' dör Skëköl Alà, e' wa ie' tso' Skëköl chök suluë. ¿Wes a' iweke?

Ie'pa ulitane ñi sini'kué tö ie' iane iwiie, e' kueki ikawöta ttëwa.

⁶⁵ Ie'pa wëlepa wirituémi iki ñies iwöbla pabakéwarakitö ta' itérakitö ta' ichakérakitö:

—Be' dör Skëköl tteköl, e'ma sa' a' ichóka ¿yi tö be' té? Eta Skëköl wé shkëkpa tö ippé iwö ki taië.

Pedro tö iblé tö kè ie' wa Jesús suule

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-29)

⁶⁶ Pedro tkëria iski u pamik, e' dalewa tayëla debitu e' dör sacerdote kibi e' kanè méso eköl. ⁶⁷ Ie' Pedro sué bö'iklök, ta' isuéitö krereë ta' ichéitö ia:

—Be' ñies dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

⁶⁸ Pedro tö iblé. Ie' tö iché:

—Kè ye' wa ie' suule. Ye' kè éna iane tö ì chök be' tso'.

Eta ie' e' yétsa ukkö a. E' wöshaë dakro ane. ⁶⁹ Kanè méso ñe' tö Pedro suéne ta' ie' e' kéka ichök imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús klépa e' eköl.

⁷⁰ Erë Pedro tö iskà bléne. E' kuölö tã wépa tso' ee ñies e'pa tö iché ie' a:

—Be' dör Galilea wak, e' kuëki moki be' dör ie'pa èltè wak.

⁷¹ Ie' tö iché:

—¿Skëköl wörki ye' ichè tö wëm chök a' tso' e' kè sũule ye' wa! Kè idör es, e'ma as ye' kichatër.

⁷² E' wöshaë tã dakro ane etökichane, tã ie' éna ianewa tö Jesús tö ie' a iyè': 'Kam dakro skà arne e' yöki be' icheraë mañatökicha tö be' kè wã ye' sũule.' Etã ie' iéka taië.

15

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Mik kã ñine, etã sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ñi dapa'wéka tã Jesús aleritsétke. Ie'pa wã imítser moulewã mé Pilato a. ² Pilato tö ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tó, wes be' iché, e'ma es idir.

³ Sacerdotepa wökirpa tö ie' kkaté taië. ⁴ Etã Pilato tö iskà chakéne:

—Ñekkè ie'pa be' kkaté ¿e' ttsébö? ¿ì kuëki e' kè iütèbö?

⁵ Erë ie' kè wã iütène, e' tö itkiwéwã darërëë.

Jesús méttã ttèwã

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwö wa Pilato wöblar s'wötèulewã s'wöto wé a ese yöktsã eköl émine wé kié pè' tö e'. ⁷ Wëm kiè Barrabás e' tso' wötèulewã s'wöto wé a imalepa sulusipa tã. Ie'pa wã s'kötulewã mik ie'pa e' ka'kã ñippök romawakpa tã etã. ⁸ Tã pè' debitũ Pilato ska'

e'pa tö ikié ie' a tö iú wes iwöblar es. ⁹⁻¹⁰ Ie' tö isuéwā tö ukyéne wa sacerdotepa wökirpa tö Jesús me'ttsa ie' ulā a. E' kueki ie' tö ichakéрак ia:

—A' judiowak blú ¿e' èmineyö?

¹¹ Erë sacerdotepa wökirpa tö pé' shutiwékatke as ie'pa tö kiò Pilato a tö Barrabás yóttsa Jesús skéie. ¹² Pilato tö ichakéne:

—Eta ¿wes a' ki kiane tö ye' tö wëm kiè a' tö judiowak blú e' wè?

¹³ Ie'pa iiuté aneule:

—¡Iwötówā krus mik!

¹⁴ Ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿Ì kueki? ¿Ì sulu wambléitö?

Erë ie'pa kī arke:

—¡Iwötówā krus mik!

¹⁵ Ie' atāk buaé ie'pa tā, e' kueki Barrabás yéttsaitö. Eta Jesús ppök patkémiitö ttsa' bata daloie wa. E' ukuöki tā ie' tö iméttsa wötèwā krus mik.

¹⁶ Eta ñippökwakpa wā Jesús mítser ká e' wökir u kiè Pretorio e' shuā wé ulat tso' áie eē. Eē ie'pa tö ñip-pökwakpa malepa kiéttsa dapa'wè ek tsiní ème. ¹⁷ Ie'pa tö datsi' mat daloshdalosh ese iéka Jesús kī blu'ie. Ñies dika'kicha yuérakitö wöshkiie tkékarakitö iwökir kī blu'ie iwayuoie. ¹⁸ E' ukuöki tā ie' wayuémirakitö aneule:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' kīkökka sa' tso'!

¹⁹ Eta ñippémirakitö taië iwökir kī kuaköl wölö wa ena iwiri tuérak iki ena ie' e' tulésarak kuchë kī iwörki iwayuök tö sú sa' be' dalöie.

²⁰ Mik iwayué one, eta datsi' mat daloshdalosh, e' yéttsarakitö tā iwák datsi' iékanerakitö iki tā imítserak iwā wötèwā krus mik.

*Jesús wötëne krus mik**(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)*

²¹ Ñippökwakpa tö wëm kiè Simón dör Cirene wak, e' kué ñalá k_i, e' datse bánet micho Jerusalén. Ie' dör Alejandro ena Rufo yé. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

²² Ie'pa wá Jesús mítser ká kiè Gólgota ee. (Gólgota e' wà kiane chë s'wökirdiche.) ²³ Etá vino shutuule kapöli kiè mirra e' wa, ese mé Jesús a yè, erë kè ie' wá iyanewa. ²⁴ Etá iwötéakitö krus mik. E' ukuök_i t_a ie'pa iné ñi ma'woie suè tö wes ie'pa tö Jesús datsi' blatemi ñi a.

²⁵ Mik ie'pa tö iwötéwá krus mik, etá diwö de sulitu (9).

²⁶ Kaltak tso' e' k_i itso' kitule tö ichë: "I' dör judiowak blú e'", e' dör iwà kkachöie tö ì nuí k_i ie' wöténewá krus mik. ²⁷⁻²⁸ Ñies wépa böi akblökwakpa wötéwarakitö krus mik, eköl iulà bua'kka, eköl iulà bakl_i'kka.

²⁹ Pè' tköke ee e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöa, es ichekerakitö:

—j_ikéta, be' se tö Skököl wé tkekettsa etá ká mañat è t_a be' tö iyuékane! ³⁰ j_E'ma be' e' tsatkó, be' e' ówa krus se mik!

³¹ Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesús wayueke. Ie'pa tö icheke ñi a:

—O'kapa tsatkéitö erë ie' wák kè a e' tsatkër. ³² Mok_i ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, mok_i ie' dör se' Israel aleripa e' blú, e'ma as ie' e' ówa krus w_i mik, e' iarma t_a se' erblömi ie' mik.

Wépa wötëne ie' t_a krus mik e'pa tso'ñak ie' chök suluë.

*Jesús duowa**(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)*

³³ Mik diwö de bata a, etá ká míá ttsetseë ká wa'ñe dò tsáli diwö de mañat ekkë. ³⁴ E' wöshá t_a Jesús aneká taië

tà iché: “Eloí, Eloí, ¿lemá sabactani?” (e' wà kiane ché: A ye' Kéköl, a ye' Kéköl, ¿iók be' ye' we'ikéttsa?)

³⁵ Welepa tso' ee, mik e'pa tö ttè e' ttsé tà ichéraitö:

—¿A' ittse? Ie' tso' Skéköl tteköl bak kiè Elías, e' kiök.

³⁶ Eta ie'pa eköl tunemi tö suiyök nuwéka vino shköshkö wa e' tkékaitö kuaköl bata k_i tà itkéwa ikkò mik as ikuyòitö. Ie'pa tö iché:

—Imúat bër, ipanusö suè tö Elías datse iökwa.

³⁷ Jesús aneká taiè tà isiwa' bata tké. ³⁸ Eta Skéköl wé a ie'pa wá datsi' buririè ese shukuar u blatoie e' jchënane kákke döttsa iski. ³⁹ Eta Roma ñippökwakpa eköl dör capitán e' durshkö Jesús wömik. Mik e' tö isué tö wës Jesús duowa, eta ichéitö:

—Moki, wëm w_i dör Skéköl Alà je'.

⁴⁰ Ñies alakölpa iëter ee ie' k_i sauk kamiè. E' shua eköl dör María Magdala wak. Iëköl dör María e' dör Santiago tsirla ék ena José, e'pa mì. Iëköl dör Salomé. ⁴¹ Alakölpa e'pa bak shkök Jesús tà ena ikime' mik ibak Galilea eta. Ñies alakölpa skà tso' taiè dè'bitu Jesús tà dò Jerusalén.

Jesús nu wötëne

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ E' diwö dör judiowak a iyi kanéwoie eno diwö yöki.

Ká tuirketke* e' kuëki wëm eköl kiè José Arimateawak, e' kësik iéwa tà imía Jesús nu kiök Pilato a blèwa. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl dalöier_ta' taiè ese. Ñies ie' tso' i blúie Skéköl tso' e' kéwö panuk. ⁴⁴ Pilato tkinewa tö Jesús duowatke, e' kuëki ie' tö icapitán kié chakè tö moki Jesús duowatke. ⁴⁵ Mik ie' wá ijchënewa, eta ie' tö Jesús nu kéwö

* 15:42-43 Ká tuirketke: Judiowak ttè dalöiëno tö ichè tö s'nu kè tsertá'mi eno diwö a. Eno diwö e' tkërkewami Viernes ká tuine ekkë. Ñies kè idör buaè ie'pa a tö s'nu at áie nañewe. E' kuëki José Arimateawak éna Jesús nu akwa blèwa bet kam ká tuir e' yöki.

mé José a tsèmi. ⁴⁶ E' ukuöki ta José tö datsi' ukuö bua' bua saruru ese tué et. Jesús nu éwaitö krus mik, e' patrèwaitö datsi' ñe' wa bléwa ákuk biule s'nu blóie ese a. Eta ákuk kkò wötéwaitö ák bérie wa. ⁴⁷ Wé Jesús nu menewa e' sué María Magdala wak ena María dör José mì, e' pa tö.

16

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Mik eno diwö tka, eta María Magdala wak ena María dör Santiago mì ena Salomé e' pa tö kiò masmas bua' bua ese tué mí ie' pa wa tèka Jesús nu ki. ² Eta domingo bla' mi erpa diwö tskine ta ie' pa míyal wé Jesús nu blène ee. ³ Ie' pa ñi a iché:

—¿Yi tö se' a ák yèmittsa ákuk kkò a?

⁴ Erë mik ie' pa tö iweblé, eta ie' pa tö isué tö ák rratune bánet. Ák e' dör bérie. ⁵ Mik ie' pa dewa ákuk a, eta ie' pa tö isué tö duladula tkër eköl ulà bua' kka, e' datsi' sarurué batsië. Ie' pa tkinewa iyöki. ⁶ Erë ie' tö iché ie' pa a:

—Kè a' tkinukwa. Ye' éna iane tö a' tso' Jesús Nazaret wak kötewa krus mik e' nu yulök. Erë kè iku' íe, ie' shkenekane. Wé ie' pa tö ime' wa e' tò webló. ⁷ A' yú Pedro ena ittökatapa malepa a ibiyó chök tö ie' mitke a' yöki kewe Galilea. Ee a' tö ie' sueraë wes ie' tö a' a iyë' es.

⁸ Alakölpä tkinewa painéka taië, e' kueki ie' e' yélur ákuk a tkayalmi. Ie' pa suane, e' kueki kè wa ì yène yi a.

María Magdala wak tö Jesús sué

[⁹ Jesús shkenekane domingo bla' mi, e' ukuöki ta ie' e' kkaché kewe María Magdala wak a, e' a ie' tö aknamapa bak kul (7) e' trëo'yal. ¹⁰ Eta alaköl e' míya ibiyó chök wépa bak shkök Jesús ta e' pa a. Ie' pa eriarke iù tular siarë. ¹¹ Erë

mik ie'pa ittsē tö Jesús shkenekane ñies tö alaköl ñe' tö isué, etā kè ie'pa wā iklöone.

Jesús ttökatapa bȫl e'pa tö ie' sué

(Lucas 24.13-35)

¹² E' ukuökī tā ittökatapa bȫl shkörami micho bánet, etā ñalā kī Jesús e' kkaché ie'pa ā, erë iwër kuä'kī. ¹³ Etā ie'pa míyal ibiyó chök imalepa ā, erë ñies kè ie'pa wā ittö klöone.

Jesús tö ittökatapa patké s'wöbla'uk

(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ E' ukuökī tā Jesús e' kkaché ittökatapa dabom eyök kī eköl e'pa ā. Ie'pa tulur chkök e' dalewa ie' de. Wépa tö ie' shkenekane e' sué, e'pa ttò kè klöone ie'pa wā, ie'pa er darerë e' kuékī. E' kī ie' tö ie'pa uñélor. ¹⁵ Etā ie' iché ie'pa ā: “A' yú ká wa'ñe ye' tté buaé e' pakök sulitane ā. ¹⁶ Yi erblé ye' mik tā ie' e' wöskuée esepa tsatkërdaé. Erë yi kè erbléne ye' mik esepa kichatërdaé. ¹⁷ Wépa erblöke ye' mik esepa tö ì kè or yi ā ese weraé iwà kkachöie. Ye' ttò wa ie'pa tö aknamapa trë'werattsä, ñies ie'pa ā imeraé ttoie s'ttò kuä'kī kuä'kī wa. ¹⁸ Tkabè chók klö'wéwa ie'pa tö ulà wa ö kapöli sulusi yéwarakitö, e' tā kè ie'pa döpa wes. Ñies ie'pa ulà murakä s'kirirke esepa kī tā ibuardane.”

Jesús míkane ká jai ā

(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Mik Skëkëpa Jesús ttè e' ché one, etā ibutséka mía ká jai ā tā eē ie' tkéser Skëköl ulà bua'kka. ²⁰ Etā ittökatapa míyal ká wa'ñe Jesús tté buaé pakök. Skëkëpa Jesús tö ie'pa kimé, ì kè or yi ā ese uk. E' wa ie' tö iwà kkaché tö ie' tté dȫr mokī.]*

* 16:20 Yëkkuö këchke wele tö 16.9-20 kí kuötkéka. Ttè e' kè ku' yëkkuö këchke bua'ie ese kī.

Tte Pa'ali Me' Skököl tö Se' a
 New Testament and Shorter Old Testament in Bribri (CS:bzd:Bribri)
 copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective

copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Mar 2019 from source files dated 5 Mar 2019

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca